

Ιστορίες κατ' οίκον 2019

Κέντρο Κοινότητας Δήμου Βόλου
Παράρτημα Ρομά Αγίας Παρασκευής

Παράρτημα Ρομά Αγίας Παρασκευής Βόλου

Το παράρτημα Ρομά Αγίας Παρασκευής εντάσσεται στην Πράξη του ΕΣΠΑ 2014-2020 «Κέντρο κοινότητας Δήμου Βόλου», ως ένα από τα τρία υποέργα της Πράξης. Στο Βόλο λειτουργούν 2 Παραρτήματα Ρομά στα πλαίσια της ίδιας Πράξης, ένα στο Αλιβέρι της Νέας Ιωνίας και ένα στην Αγία Παρασκευή του Βόλου.

Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελληνικής Πολιτείας μέσα από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Θεσσαλία 2014-2020». Το ύψος της χρηματοδότησης σε 266.632,56€ και καλύπτει το 100% των δαπανών του έργου για 36 μήνες (31/3/2017-30/3/2020).

Έρευνα-καταγραφή: Παρασκευή Γκάνια & Άγγελος Δημόπουλος

Βιβλιογραφική αναζήτηση: Παρασκευή Γκάνια, Μαρία Γκρούγια, Κλαίρυ Βασιλειά

Επεξεργασία κειμένου: Νίκος Αντωνάκης

Το υλικό είναι ελεύθερο για αντιγραφή με την προϋπόθεση ότι μνημονεύεται η πηγή, δηλαδή το Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής της ΚΕΚΠΑ-ΔΙΕΚ του Δήμου Βόλου.

Οι αφηγήσεις που περιγράφονται εδώ, ηχογραφήθηκαν τον Ιούνιο του 2019 στο Βόλο.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΚΘΕΣΗΣ	4
ΙΣΤΟΡΙΚΟ	6
Χρονολόγιο διασποράς των Ρομά στην Ευρώπη: οι ρίζες του αποκλεισμού	7
Οι Ρομά της Ρουμανίας	8
Οι Ρουντάρηδες της Αγίας Παρασκευής Βόλου	12
1Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ, Δ.Κ (60 ΕΤΩΝ)	15
2Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ, Θ.Α (69 ΕΤΩΝ)	19
3Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ, Ε.Θ. (80 ΕΤΩΝ)	21
4Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ, Δ.Ε. (47 ΕΤΩΝ)	29
ΕΙΚΟΝΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	33
Μαρία Γκρούγια, Κοινωνική Λειτουργός	33
Παρασκευή Γκάνια, Ψυχολόγος	34
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	35
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	37

Περιγραφή έκθεσης

Ο Δήμος Βόλου, έχει αναθέσει στην κοινοφελή του επιχείρηση, την ΚΕΚΠΑ-ΔΙΕΚ, την υλοποίηση δράσεων κοινωνικής ένταξης για τους Ρομά της Αγίας Παρασκευής από το 2005.

Στην παρούσα φάση (2014-2020) οι δράσεις κοινωνικής ένταξης για τους Ρομά της Αγίας Παρασκευής στο Βόλο, διανύουν επιτυχώς την τρίτη τους προγραμματική περίοδο, ως συνέχεια της επιτυχημένης πορείας των Ιατροκοινωνικών Κέντρων (Γ' ΚΠΣ) και των Κέντρων Ρομά & Ευπαθών Ομάδων (ΕΣΠΑ 2007-2013).

Στο Βόλο, κατοικούν 4 κοινότητες πολιτών με ρόμικη καταγωγή και ιδιαίτερα -η κάθε μία- χαρακτηριστικά: στο Αλιβέρι της Νέας Ιωνίας (η πολυπληθέστερη κοινότητα), στην Αγία Παρασκευή του Βόλου, στο κέντρο της Νέας Ιωνίας στην γειτονιά των Προσφυγικών και δίπλα στις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού η μικρή κοινότητα Ρόμηδων με προέλευση την Χαλκίδα.

Αν και για τους Ρομά του Βόλου έχουν συνταχθεί αρκετές εκθέσεις από διάφορους κρατικούς φορείς, τον ΟΤΑ, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και

άλλους, λείπουν τα στοιχεία για τις μικρότερες γειτονιές των Ρομά στο Βόλο (Αγία Παρασκευή & Προσφυγικά) -ίσως γιατί οι 2 αυτές κοινότητες παρουσιάζουν μεγαλύτερο βαθμό κοινωνικής ένταξης από τις άλλες 2 (Αλιβέρι και Νεάπολη).

Είναι δεδομένο ότι η άσκηση κοινωνικής πολιτικής και η ανάπτυξη κοινωνικών δράσεων θα πρέπει να εδράζεται σε γνώσεις και στοιχεία για το αντικείμενο αυτών των κοινωνικών δράσεων.

Το μειωμένο ενδιαφέρον για παρεμβάσεις στην γειτονιά της Αγ. Παρασκευής έχει οδηγήσει μακροχρόνια στην έλλειψη βασικών στοιχείων για τον πληθυσμό.

Ελλείψει τέτοιων στοιχείων, το Παράρτημα Ρομά Αγίας Παρασκευής ξεκίνησε με την καταγραφή των παραπηγμάτων και των αστέγων και πρόσφατα με την συλλογή ιστοριών των κατοίκων, ως υλικού βάσης για τη σκιαγράφηση του προφίλ της γειτονιάς.

Ιστορικό

Ούτε καν τα δέντρα δεν έχουν αιώνια ρίζα σε ένα τόπο. Ο σπόρος συχνά έρχεται με τον άνεμο από άλλα μέρη και ριζώνει μεγαλώνει και αποτελεί μέρος ενός συγκεκριμένου τοπίου. Έτσι και οι άνθρωποι, μετακινούνται παντρεύονται σε άλλους τόπους, εγκαθίστανται και αναμειγνύονται διαρκώς με ανθρώπους άλλων περιοχών, άλλων πολιτισμών.

Έχουν γραφτεί περισσότερες από μια εκδοχές για την καταγωγή των Ρομά -συχνά με κίνητρα πολιτικά ή εθνικιστικά ή ακόμη και ως απότοκο μιας προσπάθειας συρραφής ενός αφηγήματος που προωθεί καλύτερα την κοινωνική ένταξη των Ρομά και την δημιουργία μιας σύγχρονης ταυτότητας του πληθυσμού. Οι Ρομά αποτελούν ένα αναπόσπαστο κομμάτι του ελληνικού πληθυσμού εδώ και μια χιλιετία και υφίστανται έναν αιώνιο κοινωνικό αποκλεισμό από τους θεσμούς και την πλειοψηφία. Στοιχεία του φολκλόρ και της κουλτούρας που ταυτίζονται με τους Ρομά είναι συχνά αποτέλεσμα του χρόνιου κοινωνικού αποκλεισμού και όχι τουριστικό αξιοθέατο. Σε αυτό το πλαίσιο τοποθετούμε την εργασία μας και εδώ εντάσσονται τα όποια ιστορικά στοιχεία περί καταγωγής που παρατίθενται σε αυτή την εισαγωγή.

Το σίγουρο είναι ότι διάφορες γλωσσολογικές μελέτες¹ και πληθυσμιακές αναλύσεις δεικτών DNA, πιστοποιούν αφενός μια «ιδρυτική» ομοιότητα με πληθυσμούς της Ινδίας και του Πακιστάν, ενώ από την άλλη φαίνεται να εμφανίζονται πολιτιστικές και βιολογικές ομοιότητες με τους πληθυσμούς του τόπου διαμονής των Ρομά. Η χαρακτηριστική αυστηρή ενδογαμία και η έντονη μεταναστευτική κινητικότητα των Ρομά φαίνεται ότι έχει αντίκτυπο στη γενετική σύσταση του πληθυσμού τους. Η ευρεία διασπορά τους στην ευρωπαϊκή ήπειρο ως αποτέλεσμα τριών μεταναστευτικών κυμάτων, δικαιολογεί το χαρακτηρισμό τους ως ένα «μωσαϊκό πληθυσμών που προέκυψε από διαδοχικά φαινόμενα του ιδρυτή²».

Γύρω στο 1100 έχουμε τα πρώτα στοιχεία για την παρουσία των Ρομά στο Βυζάντιο όπου η Χριστιανική εκκλησία τους ταύτισε με τη γνωστή στο Βυζάντιο αίρεση, τους αθίγγανους. Μεγάλοι πληθυσμοί Ρομά μετακινούνταν, κατά τη περίοδο του Βυζαντίου, προς τις βαλκανικές χώρες και προς τη Βόρεια Ευρώπη³.

¹ Η υπαγωγή της γλώσσας των Ρομά στις ινδικές γλώσσες αποκαλύφθηκε από τον Johann Christian Christoph Rudiger (1751- 1822). Αυτός απέδειξε πρώτος ότι η τσιγγάνικη είναι μια σύγχρονη ινδική γλώσσα. Μέχρι πρόσφατα "πατέρας" αυτής της κομβικής ανακάλυψης θεωρείτο ο Ούγγρος (φοιτητής της Θεολογίας τότε) Istvan Valyi.

² Αναφέρεται στο Δεληγιαννίδης, Π. (2007), σελ. 129

³ Αναφέρεται στο Παπαδόπουλος Σ. (2014)

Από τη λέξη Αθίγγανοι φαίνεται να προέρχεται η λέξη Τσιγγάνοι.

Χρονολόγιο διασποράς των Ρομά στην Ευρώπη: οι ρίζες του αποκλεισμού

- Το **1255** στο ημερολόγιο του προσκυνήματος του στην Ιερουσαλήμ ο Φραγκισκανός μοναχός *Niccolo da Poggibonsi* περιγράφει σύγκρουση με μία κοινότητα ανθρώπων με σκούρο δέρμα και παράξενα ρούχα που «*πήγαιναν από τόπο σε τόπο με τις οικογένειές τους και τα υπάρχοντά τους*».
- Το **1322 ή 1323** έχουμε πιθανότατα την πρώτη εγκατάσταση στον ελλαδικό χώρο των Ρομά (τουλάχιστον με τα όσα γνωρίζουμε σήμερα). Συγκεκριμένα δύο ομάδες εμφανίζονται στην Κρήτη ζώντας νομαδικά σε τέντες- σκηνές.
- Το **1340** η αυτοκράτειρα Αικατερίνη εκδίδει διάταγμα θέσπισης Βαρονίας Τσιγγάνων (*Feudum Acinganorum*)⁴ στην Κέρκυρα με χορήγηση κάποιων προνομίων στον πληθυσμό τους. Στο λεγόμενο Φέουδο των Ατσιγγανων της Κέρκυρας θα αναφερθούμε στη συνέχεια. Έγγραφο του 1362 βεβαιώνει την ύπαρξη Ρομά στη Ραγούζα (σημερινό Ντουμπρόβνικ της Κροατίας). Οι Ρομά στη Σερβία εμφανίζονται μετά το τέλος του 14ου αιώνα. Στη (σημερινή) Ρουμανία οι Ρομά υπήρχαν σίγουρα πριν το 1371, ενώ κατά τον 14^ο αιώνα η διασπορά τους συνεχίζεται στη Βλαχία και τη Βοημία απ' όπου κατάγονται οι περισσότεροι Ρουντάρηδες της Αγίας Παρασκευής.
- Το **1384** έχουμε μαζική άφιξη Ρομά στη Μεθώνη, η οποία να σημειώσουμε ότι αποτελούσε κομβικό σημείο του ταξιδιού από τη Δύση προς τους Αγίους Τόπους (και αντίστροφα). Η Μεθώνη ήταν τότε γνωστή ως Μικρή Αίγυπτος. Κατά μία εκδοχή από το γεγονός αυτό προέρχεται η φήμη ότι κατάγονται από την Αίγυπτο. Έτσι ονομάστηκαν «Αιγύπτιοι» και «Γύφτοι».
- Το **1385** οι Ρομά της σημερινής Ρουμανίας μπαίνουν στο καθεστώς του σκλάβου για 500 χρόνια
- Το **1422** Χρονικό της Μπολόνια καταγράφει την πρώτη άφιξη Ρομά στην Ιταλία. Εν τω μεταξύ υπάρχουν πλέον ομάδες Ρομά και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Λόγω των κλοπών που διαπράττουν πέφτουν σε δυσμένεια.
- Το **1492** εκδίδεται από ισπανικό δικαστήριο η πρώτη απόφαση υποβολής προτάσεων απέλασης των Ρομά από τη χώρα.
- Το **1498**, στη διάρκεια της Δίαιτας (Εθνοσυνέλευσης) του Augsburg, εκδόθηκε διαταγή σε βάρος των Ρομά της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας κατά την οποία αυτός που χτυπά ακόμα και τους Ρομά που δεν διέπραξαν εγκλήματα δεν τιμωρείται.
- Στον **15ο αιώνα**, ταξίδευσαν ως και τη Βρετανία, τις σκανδιναβικές χώρες και τη Ρωσία. Αυτή η γεωγραφική διασπορά εξηγεί εν μέρει την πολιτιστική πολυμορφία ανάμεσα στους Ρομά.
- Το **1523** υπολογίζεται ότι υπήρχαν στη Βουλγαρία 5.701 Ρομά, στην (πρώην) Γιουγκοσλαβία 4.382 και ελαφρώς λιγότεροι σε Ελλάδα, Αλβανία και (σημερινή) Τουρκία.

⁴ Αναφέρεται στο Αθανασοπούλου, Ι., (2005). Το "φέουδο των Ατσιγγανων" στην Κέρκυρα (14ος- 19ος αι.). Μια ξεχωριστή περίπτωση στην Ελλάδα είναι το λεγόμενο "φέουδο των Ατσιγγανων" (*Feudum Acinganorum*), η ύπαρξη του οποίου πιστοποιείται από τα μέσα του 14ου αιώνα ως και το τέλος του 19ου αιώνα.

- Το **1539** ο Φραγκίσκος Α' εξέδωσε διάταγμα εκδίωξης των Ρομά κάτι που έγινε και στο Βασίλειο της Νεάπολης, όπου μεταξύ 1555 και 1585 οι Ρομά εκδιώχθηκαν.
- Το **1566** οι Ρομά αποβάλλονται από το Παπικό Κράτος. Το 1633 στην Ισπανία μία απόφαση υποχρεώνει τους Ρομά να εγκατασταθούν μόνιμα σε ορισμένες περιοχές.
- Το **1693** στο Μιλάνο εκδίδεται διάταγμα που ορίζει ότι κάθε πολίτης είναι ελεύθερος να σκοτώσει όλους τους Τσιγγάνους με ατιμωρησία και να τους πάρει όλα τα χρήματα και την υπόλοιπη περιουσία τους.
- Μεταξύ **1758 και 1773** Η Μαρία Τερέζα της Αυστρίας πήρε μία σειρά μέτρων αναγκαστικής αφομοίωσης των Ρομά.
- Το **1856**, με τη συμφωνία των Παρισίων για τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες, η Μολδαβία και η Βλαχία έγιναν Ηγεμονίες υποτελείς στην Πύλη-προτεκτοράτα των Μεγάλων Δυνάμεων. Τότε δημιουργήθηκε εθνοσυνέλευση (Divan) και παραχωρήθηκαν ελευθερίες στους πολίτες ως κατευναστικού μέτρου ενάντια στις δημοφιλείς φιλελεύθερες ιδέες των επαναστάσεων στη Βλαχία (1821), στη Μολδαβία και στην Ουγγαρία (1848). Μέχρι τότε οι Ρομά ανήκαν στους Βογιάρους, τα ορθόδοξα μοναστήρια και το κράτος. Αρχικά χρησιμοποιήθηκαν ως σκλάβοι σιδεράδες, χρυσορύχοι και εργάτες γης και αργότερα με την ανάπτυξη των αστικών κέντρων ως υπηρέτες.
- Τον **Σεπτέμβρη του 1857**, απελευθερώνονται με νόμο της εθνοσυνέλευσης οι Ρομά της Ρουμανίας. Η κατάργηση της δουλείας πραγματοποιήθηκε μετά από μια πολιτική εκστρατεία από νέους επαναστάτες που αγκάλιασαν τις φιλελεύθερες ιδέες του Διαφωτισμού. Ο σημαντικότερος μεταξύ αυτών ήταν ο Mihail Kogălniceanu, ο οποίος συνέταξε τη νομοθεσία σχετικά με την κατάργηση της δουλείας στη Μολδαβία. Το 1843, πρώτη η Ηγεμονία της Βλαχίας απελευθέρωσε τους δούλους που κατείχε και το 1856, και στις 2 ηγεμονίες απελευθερώθηκαν όλες οι κατηγορίες σκλάβων (μαζί με τους Ρομά και Τάταροι -δούλοι της Κριμαίας που ήταν αιχμάλωτοι πολέμου). Οι προσπάθειες των εθνικιστών της εποχής για αφομοίωση του Ρόμικου στοιχείου οδήγησε σε μαζική μετανάστευση των Ρομά προς τη Βόρεια, Δυτική και Νότια Ευρώπη.
- **Μετά το 1900**, οι Ρομά της Ρουμανίας εμφανίζονται μαζικά στον Ελλαδικό χώρο και κυρίως στη Μακεδονία και την Ήπειρο.
- **Το 1914** και μετά εγκαθίστανται Ρουντάρηδες Ρομά στην περιοχή της Λάρισας

Οι Ρομά της Ρουμανίας

Οι Ρουντάρηδες ανήκουν στην υποομάδα *Καλντεράσα* και είναι φυλή *Νατοίγια Μολδοβάγια*, όπως προκύπτει από τις διαρθρώσεις της «κοινωνίας των τσιγγάνων» του Liegeois (Έξαρχος, 1996, σελ.195,200). Έφυγαν από τη Ρουμάνια το 1857 περίπου όταν καταργήθηκε στη χώρα αυτή η δουλεία (Ντούσας, 1997, σελ. 67, Έξαρχος, 1996, σελ. 200 και Fraser, 1997, σελ. 230-232, 68) που υφίστατο επί 500 χρόνια.

Η δουλεία ήταν στοιχείο της κοινωνικής δομής πριν από την ίδρυση του Πριγκιπάτου της Βλαχίας, μέχρις ότου καταργήθηκε σταδιακά τις δεκαετίες του 1840 και 1850. οι περισσότεροι δούλοι ήταν εθνικότητας Ρομά. Η πρώτη γραπτή πηγή, που πιστοποιεί την παρουσία των Ρομά στη Βλαχία, χρονολογείται από το 1385 και αναφέρεται στην ομάδα αυτή ως *aṭigani* (από το Ελληνικό *αθίγγανοι*, την προέλευση του Ρουμανικού όρου *ṭigani*)

Η ακριβής προέλευση της δουλείας είναι άγνωστη. Ήταν πάντως μια κοινή πρακτική στην Ευρώπη εκείνη την εποχή και αμφισβητείται αν οι Ρομά ήρθαν στη Βλαχία ως ελεύθεροι ή ως δούλοι. Στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία ήταν δούλοι του κράτους και φαίνεται ότι ίδια ήταν η κατάσταση στη Βουλγαρία και στη Σερβία, μέχρι που η κοινωνική τους οργάνωση καταστράφηκε από την Οθωμανική κατάκτηση, πράγμα που σημαίνει ότι ήρθαν ως δούλοι που υπέστησαν μια αλλαγή «κυριότητας». Ο ιστορικός Νικολάε Γιόργκα συσχέτισε την άφιξη των Ρομά με τη Μογγολική εισβολή στην Ευρώπη το 1241 και θεώρησε τη δουλεία τους ως κατάλοιπο εκείνης της εποχής, ότι δηλαδή οι Ρουμάνοι πήραν τους Ρομά από τους Μογγόλους, που τους είχαν ως δούλους, και διατήρησαν το καθεστώς τους. Άλλοι ιστορικοί υποστηρίζουν ότι έγιναν δούλοι όταν αιχμαλωτίστηκαν κατά τις μάχες με τους Τατάρους. Η τακτική της υποδούλωσης αιχμαλώτων μπορεί επίσης να είχε ληφθεί από τους Μογγόλους. Αν και είναι πιθανό ορισμένοι Ρουμάνοι να ήταν δούλοι ή βοηθητικός στρατός των Μογγόλων ή των Τατάρων, ο κύριος όγκος τους ήρθε από τα νότια του Δούναβη στο τέλος του 14ου αιώνα, λίγο μετά την ίδρυση της Βλαχίας. Η άφιξη των Ρομά κατέστησε τη δουλεία γενικευμένη πρακτική.

Παραδοσιακά οι δούλοι ρομά διαιρούνταν σε τρεις κατηγορίες. Οι λιγότεροι από αυτούς ήταν ιδιοκτησία των οσποδάρων και είχαν στη Ρουμανική γλώσσα το όνομα *țigani domnești* («Τσιγγάνοι του άρχοντα»). Οι δύο άλλες κατηγορίες περιελάμβαναν τους *țigani mănăstirești* («Τσιγγάνοι των μοναστηριών»), που αποτελούσαν ιδιοκτησία των Ρουμανικών Ορθόδοξών και Ελληνορθόδοξων μοναστηριών, *țigani boierești* («Τσιγγάνοι των βογιάρων»), που ήταν δούλοι των γαιοκτημόνων.

Τα ονόματά τους δηλώνουν τα αρχικά επαγγέλματα στη χώρα προέλευσης τους (Ρουμανία) όπως: Μπογιάς=χρυσοπλύτες, Rudari=ανθρακωρύχοι, Ursari=αρκουδιάρηδες⁵.

Η ιστορική αυτή περίοδος σηματοδεύτηκε από την υποδούλωση των Ρομά, ειδικά στις περιοχές της Μολδαβίας και της Βλαχίας (σύγχρονη νότια Ρουμανία). Η εκμετάλλευση των Ρομά δούλων σ' αυτές τις χώρες έγινε κεντρικό στοιχείο της οικονομίας της Μολδαβίας και της Βλαχίας. Ο Ρουμάνος συγγραφέας Gabriel Toc γράφει πως η αξία των Ρομά δούλων «αυξανόταν όταν 'εισάγονταν' από γειτονικές περιοχές. Αυτό ίσως εξηγεί τον μεγάλο αριθμό Ρομά στη σημερινή Ρουμανία.

Σύμφωνα με τη Ρουμάνα ακαδημαϊκό και ακτιβίστρια με ρόμικη καταγωγή, την Ντέλια Γκριγκόρε⁶

⁵ Ασδεράκη Καστορία (2013), σελ. 125

⁶ Η Ντέλια Γκριγκόρε είναι Ρουμάνα Εθνολόγος και Δρ Φιλοσοφίας, Πρόεδρος του Κέντρου Amare Promentza

«...Οι Ρομά ήταν σκλάβοι στις Ρουμάνικες χώρες, από το 1385 έως το 1856, για περίπου 500 χρόνια. Σκλάβοι με την πλήρη σημασία της λέξης. Πωλούνταν και αγοράζονταν, μερικές φορές οι οικογένειες χωρίζονταν και τα παιδιά πωλούνταν σε άλλες οικογένειες. Και άλλες φορές περίμεναν να δουν αν είναι καλοί για δουλειά, τους εξέταζαν από τα δόντια τους και από την δύναμή τους. Άρα ήταν μια πραγματική σκλαβιά, πολύ μεγάλη σε διάρκεια, μεγαλύτερη από αυτή στις ΗΠΑ με τους Αφροαμερικάνους. Αυτή η μεγάλη σε διάρκεια σκλαβιά που τελείωσε μόλις στα μέσα του 19ου αιώνα, έχει ακόμα πολύ σοβαρές συνέπειες στο συλλογικό πρότυπο σκέψης των Ρομά και των μη Ρομά. Ακόμα και όταν νομικά αποτινάχτηκε η σκλαβιά, οι Ρομά έμειναν σκλάβοι για μεγάλο διάστημα από οικονομικής άποψης.

Έτσι και σήμερα υπάρχουν μεγάλες συνέπειες στο πρότυπο σκέψης των Ρομά, οι οποίοι έχουν πολύ χαμηλή αυτοεκτίμηση. Βλέπουν τους εαυτούς τους ως κατώτερους συγκριτικά με τους Ρουμάνους, σαν να βρίσκονται στη χώρα των Ρουμάνων, ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας, ως κάποιιοι που είναι κατώτεροι και τους ανέχονται.

Κάποιες φορές το στίγμα ότι είσαι Ρομά εσωτερικεύεται από τους Ρομά τους ίδιους, και λένε -δεν είμαστε Ρουμάνοι, πρέπει να γίνουμε ακόμα καλύτεροι! Είναι σαν να υπάρχει η σκλαβιά μέσα μας...»

Όπως έχει δείξει και η Αμερικανίδα συγγραφέας Isabel Fonseca, από τη στιγμή που εισήχθησαν μαζικά, η προκατάληψη εναντίον τους επισφραγίστηκε.

«...Ο όρος Τσιγγάνος δεν ήταν πια το όνομα μιας ευρείας εθνότητας ή φυλής... Για πρώτη φορά χρησιμοποιούνταν συλλογικά για μια κοινωνική τάξη: στην κάστα των δούλων. Αυτή η έρευνα επίσης δείχνει πως ο όρος «Τσιγγάνοι» ίσως ομαδοποίησε μαζί και άλλους λαούς που είχαν υποδουλωθεί...»⁷

Αυτή η κατάσταση ώθησε οικογένειες Ρομά να καταφύγουν σε λιγότερο εχθρικές περιοχές. Πολλές ομάδες πήγαν στην Τρανσυλβανία, ενώ άλλες ταξίδευσαν ακόμη δυτικότερα. Στην Τρανσυλβανία, ενώ οι Ρομά κατείχαν τις πιο περιθωριοποιημένες θέσεις στην κοινωνία, δεν ήταν επίσημα δούλοι.

Ωστόσο, δεν κατείχαν δική τους γη και ήταν ολοκληρωτικά εξαρτημένοι από τους ντόπιους αριστοκράτες που τους προσλάμβαναν προσωρινά και τους μεταχειρίζονταν ως δούλους. Τον υπόλοιπο καιρό, έπρεπε να βρίσκονται σε κίνηση για να εργαστούν ως μετανάστες

⁷ Isabel Fonseca, “Bury Me Standing: The Gypsies and Their Journey”, 1995, Random House. Το βιβλίο προέκυψε ως αποτέλεσμα 4 ετών έρευνας στα Βαλκάνια από την συγγραφέα.

εργάτες γης, να εμπορευτούν αγαθά που έφτιαχναν οι ίδιοι και να παρέχουν μερικές ειδικευμένες υπηρεσίες. Αυτά ήταν τα μέσα που τους επέτρεπαν να επιβιώσουν.

Είναι πιθανό ότι εντοπίζεται εδώ για πρώτη φορά η ονομασία Ρουντάρηδες που σύμφωνα με κάποιες πηγές (Ασδεράκη Καστορία, 2013) σημαίνει «ανθρακωρύχοι» (ευθεία αναφορά στην ομάδα απελεύθερων Ρουμάνων Ρομά που δούλεψαν σε ορυχεία της Ουγγαρίας).

Η κατάργηση της δουλείας έγινε μετά από μια εκστρατεία νεαρών επαναστατών που ενστερνίστηκαν τις φιλελεύθερες ιδέες του Διαφωτισμού. Ο πρώτος νόμος που απελευθέρωσε μια κατηγορία δούλων ήταν το Μάρτιο του 1843, που μετέφερε τον έλεγχο των δούλων του κράτους από τις σωφρονιστικές στις τοπικές αρχές, με επόμενο βήμα να γίνουν νομάδες ή αγρότες. Κατά την Επανάσταση της Βλαχίας του 1848 η ατζέντα της Προσωρινής Κυβέρνησης περιελάμβανε την απελευθέρωση (dezrobire) των Ρομά ως ένα από τα κύρια κοινωνικά αιτήματα. Τη δεκαετία του 1850 το κίνημα αυτό απέκτησε την υποστήριξη σχεδόν όλης της Ρουμανικής κοινωνίας και ο νόμος του Φεβρουαρίου του 1856 μετέτρεψε όλους τους δούλους στο καθεστώς των φορολογουμένων (πολιτών).

Οι ιδιαιτερότητες της περιόδου της δουλείας οδήγησαν τους Ρομά στην απώλεια κάθε ιδιώματος της Ρομανί Τσιπ και της χρήσης της Βλάχικης (Ρουμάνικα) ως μητρικής γλώσσας. Οι Ρουντάρηδες άλλαξαν πολλά από τα έθιμα και τις παραδόσεις τους από την επαφή με τους πληθυσμούς των χωρών που επισκέπτονταν. Στην Ελλάδα οι Ρουμανόβλαχοι έχουν διαφορετικά ονόματα για να ξεχωρίζουν ως ανήκοντες στην ίδια υποομάδα.

Οι πρόγονοι των σημερινών Ρουντάρηδων κατέληξαν στην Ελλάδα μετά το 1900 και αρχικά μετακινούνταν με τα κάρα τους σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας μεταξύ των οποίων η Μακεδονία και η Θεσσαλία.

Η συγκεκριμένη ομάδα πριν καταλήξει στη Λάρισα και στο Βόλο ακολούθησε πορεία κατά μήκος της Οροσειράς του Αίμου. Για λόγους επιβίωσης και συνεννόησης με τους αυτόχθονες βλαχόφωνους πληθυσμούς αναγκάστηκε να μιλάει όλο και περισσότερο τα βλάχικα (Ρουμάνικα) -αφού η Ρομανί ταυτιζόταν στα μάτια τους με τα χρόνια της δουλείας. Από εκεί συνέχισε στην οροσειρά της Πίνδου και από το Μέτσοβο, Ζαγοροχώρια, Τρίκαλα (χωριό Αμάραντος) κατέληξε στη Θεσσαλία. Ύστερα από περιπλάνηση σε Θεσσαλία και Μακεδονία ένα τμήμα της εγκαταστάθηκε στη Λάρισα και -μεταπολεμικά- ένα άλλο στην Αγία Παρασκευή του Βόλου. Τα αρχικά επαγγέλματα τους ήταν του καλαθοπλέκτη, του ζωέμπορου, του καρεκλοποιού, του γανωματή και του διασκεδαστή-αρκουδιάρη.

Στη Λάρισα ήρθαν από το 1914 έως το 1920 και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή «Γύφτικα». Η περιοχή βόλευε τους νομάδες σκηνίτες, που περιφέρονταν στο χώρο, γιατί ήταν έξω από την πόλη, με αποτέλεσμα να είναι εύκολος χώρος κατασκήνωσης σε κάθε επίσκεψή τους

(Έξαρχος, 1996). Στη δεκαετία του '40 αρχίζουν να έρχονται οργανωμένα με σκοπό τη μόνιμη εγκατάστασή τους⁸.

Το 1944 κάποιοι εγκαταστάθηκαν με σκηνές και παράγκες στην περιοχή του σταθμού Λαρίσης και αργότερα στην οδό Βόλου. Το 1949 αγόρασαν οικόπεδα στα Νταμάρια της Ν. Σμύρνης και εγκαταστάθηκαν εκεί σε πρόχειρες κατασκευές.

Οι Ρουντάρηδες της Αγίας Παρασκευής Βόλου

Μια μικρή ομάδα αυτής της ομάδας Ρουντάρηδων Ρομά φαίνεται ότι μετακινήθηκε προς το Βόλο (Έξαρχος, 2002). Συνήθως, οι ομάδες που μετακινούνταν σε άλλη περιοχή δεν ήταν παραπάνω από 10-15 οικογένειες. Στο Βόλο αγόρασαν φθηνή γη (κτήματα Ντάφου) με προκαταβολή 5 λίρες αναζητώντας καλύτερη τύχη στα παζάρια της περιοχής του Βόλου (κυρίως αγοροπωλησίες αλόγων μεταξύ των ίδιων των Ρομά).

Δυστυχώς δε θα βρει κανείς στη βιβλιογραφία ιδιαίτερες αναφορές για τους Ρουντάρηδες Ρομά του Βόλου, ούτε υπάρχουν αναφορές για τη διαδρομή που ακολούθησαν μέχρι και την εγκατάστασή τους εδώ -πέραν των προφορικών αφηγήσεων των γηραιότερων κατοίκων. Γι' αυτό το λόγο, η αναζήτηση μας περιορίστηκε μόνο με το όνομα που τους έχει αποδοθεί «Ρουμανόβλαχοι» ή «Ρουντάρηδες» με τους οποίους και ταυτίζονται λίγο-πολύ οι κάτοικοι του οικισμού της Αγίας Παρασκευής Βόλου. Εξάλλου, δεν αποδέχονται τον χαρακτηρισμό Τσιγγάνοι ή Ρομά και προσβάλλονται όταν αποκαλούνται έτσι⁹. Ένας από τους λόγους για την έλλειψη στοιχείων είναι λόγω των διακρίσεων και των διωγμών που υπέστησαν από τις κρατικές αρχές, κατά τη διάρκεια των αιώνων οι Ρομά απέφευγαν να δηλώνουν τη καταγωγή τους¹⁰.

Οι πηγές που βρήκαμε φαίνεται να εντοπίζουν την αρχική κοιτίδα των σημερινών Ρουντάρηδων της Αγίας Παρασκευής στην Κωστάντζα της Ρουμανίας -κάτι που επιβεβαιώνεται και από τις ιστορίες που μας αφηγήθηκαν οι κάτοικοι της γειτονιάς της Αγίας Παρασκευής.

Επίσης, χρησιμοποιούνται οι όροι «*Ρουμανοτσιγγάνοι ή Τσιντσάρε*», οι οποίοι κατοικούσαν αρχικά στη περιοχή της Αβίζας στο Μενίδι και στην Αλεξάνδρεια Ημαθίας. Αναφέρουν ότι έχουν προγόνους στη Ρουμανία που ήταν ψαράδες, έχουν συγγενικούς δεσμούς και οικονομικές συναλλαγές στη Λάρισα και την Αλεξάνδρεια Ημαθίας, ενώ η μητρική γλώσσα τους είναι εντελώς διαφορετική από τη Ρομανί.

⁸ Ασδεράκη Καστορία, «Διαπολιτισμική ανάπτυξη του σχολείου. Μελέτη περίπτωσης Δημοτικού σχολείου με Ρομά μαθητές» Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος 2013.

⁹ Αναφέρεται στα «*Οι Ρομά στην Ελλάδα*», εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας (2002) και στη διδακτορική Διατριβή (Παραλίκας, Θεοδόσιος), «*Κλινική εθνογραφία μαζί με τους Λαρισαίους Τσιγγάνους*», Πανεπιστήμιο Αιγαίου (2016).

¹⁰ Παραλίκας, Θεοδόσιος (2016)

Με τα λόγια του Ε.Θ (80 ετών), Ρουντάρη Ρομά της Αγίας Παρασκευής Βόλου,

«... είχαν έρθει από τη Μολδαβία της Ρουμανίας λόγω πολέμου. Είχανε φύγει όλοι από εκεί σαν μετανάστες, σαν πρόσφυγες. Φύγανε ομάδες πάρα πολύ μεγάλες και καταλήξανε εδώ στην Ελλάδα. Εδώ διασκορπιστήκανε όμως. Οι μεγάλες ομάδες διασκορπίστηκαν, άλλοι προς Ήπειρο, άλλοι προς Θεσσαλία, άλλοι προς Μακεδονία.

Είχανε διασκορπιστεί σε μικρές ομάδες, ας πούμε 10-15 οικογένειες η κάθε ομάδα. Η γλώσσα μας με την μετακίνηση εξαλείφθηκε έγινε πιο έντονη και πιο εξελιγμένη με περισσότερες λέξεις στα ελληνικά, αλλιώς μιλούσαμε παλιά αλλιώς τώρα.

Κρατήσαμε την Ρουμάνικη γλώσσα αλλά σιγά-σιγά μπερδεύτηκε με τα βλάχικα, επειδή μοιάζανε ήρθαμε πιο κοντά με τους Βλάχους όπως από το Βελεστίνο και το Σέσκλο, έτσι είπανε τη γλώσσα μας Ρουμανοβλάχικη. Τα καθαρά Ρουμανικά είναι πιο βαριά μπορούμε όμως να συνεννοούμαστε και με τους Ρουμάνους και με τους Βλάχους...»

Εργαστήρι δημιουργικής
Απασχόλησης για παιδιά Ρομά στο
Παράρτημα Ρομά Αγίας
Παρασκευής της ΚΕΚΠΑ -ΔΙΕΚ του
Δήμου Βόλου

1η Συνέντευξη, Δ.Κ (60 ετών)

ΕΡΩΤΗΣΗ: Από πού πιστεύετε ότι κατάγονται οι πρόγονοί σας. Τι ιστορίες σας έχουν αφηγηθεί οι παππούδες σας σχετικά με αυτό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Την ιστορία την άκουσα από τον παππού μου. Μας είχε πει ότι είχαν έρθει από τη Μολδαβία της Ρουμανίας λόγω πολέμου. Είχανε φύγει όλοι από εκεί σαν μετανάστες, σαν πρόσφυγες να το πω. Φύγανε ομάδες πάρα πολύ μεγάλες και καταλήξανε εδώ στην Ελλάδα. Εδώ διασκορπιστήκανε όμως. Οι μεγάλες ομάδες διασκορπίστηκαν, άλλοι προς Ήπειρο, άλλοι προς Θεσσαλία, άλλοι προς Μακεδονία. Είχανε διασκορπιστεί σε μικρές ομάδες, ας πούμε 10-15 οικογένειες η κάθε ομάδα. Αυτό γνωρίζω.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γνωρίζετε ποια διαδρομή ακολούθησαν; Πού έζησαν ενδιάμεσα μέχρι να εγκατασταθούν εδώ στην περιοχή της Αγίας Παρασκευής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μετακινούμασταν συνέχεια από χωριό σε χωριό, από πόλη σε πόλη αναζητώντας φυσικά δουλεία και τροφή. Έτσι καταλήξαμε μια ομάδα εδώ στο Βόλο, αυτή που είμαι εγώ, ο πατέρας μου, ο παππούς μου από το 1957 στο Βόλο, νομίζω '55-'57 εκεί μέσα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Με ποια κριτήρια επιλέξατε τη συγκεκριμένη περιοχή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτό δεν το γνωρίζω. Προφανώς εδώ βρήκανε το μέρος εδώ που έχουμε εγκατασταθεί, που έχουμε κάνει τον οικισμό το βρήκαν φτηνά ή το δωρίσανε άνθρωποι, δεν το γνωρίζω καλά.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Όσον αφορά στην ονομασία τσιντσάρηδες γνωρίζετε από πού προήλθε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τσιντσάρηδες, ναι το γνωρίζω. Μας λέγανε έτσι γιατί ο παππούς μου, όλοι αυτοί ήτανε σε χωριά με βλάχους και αυτοί μας έδωσαν την ονομασία, οι βλάχοι επειδή μιλούσαμε την ίδια περίπου γλώσσα μας λέγανε είναι τσιντσάρηδες, δικοί μας δηλαδή.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Η ονομασία δερμεντζήδες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δερμηντζήδες, αυτό μας το είχανε βγάλει άλλοι φυλή, οι τσιγγάνοι που λέμε ή μησκάρηδες. Όπως εμείς τους λέγαμε γύφτους ή καλοθόγυφτους, επειδή φτιάχνανε καλάθια.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γνωρίζετε κάποιες ιστορίες, παραμύθια, τραγούδια...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τραγούδια γνωρίζω πολλά στη δική μας γλώσσα που τραγουδούσε ο πατέρας μου, ο παππούς μου σε κάποια γλέντια. Εγώ ήμουν μικρός. Θυμάμαι που τραγουδούσαν και ακόμη και τώρα τα τραγουδάνε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μπορείτε να μας πείτε κάποια τραγούδια;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αααα...δε θα μπορούσα να σας πω.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Έστω κάποιους στίχους που θυμάστε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στη δικιά μας γλώσσα που λέγανε τοτς φιντίμ λα ντουμάτε η λα πατάτε, που σημαίνει ότι φεύγουμε για δουλειά, για ντομάτες, για πατάτες, κάπως έτσι. Συνδυάζανε τη δουλειά με το τραγούδι. Δε θυμάμαι άλλα τραγούδια, αλλά θυμάμαι που λέγανε πολλά, γιατί δεν καταλάβαινα και πολλά. Γιατί εμείς μεγαλώνοντας μιλούσαμε τα ελληνικά και δεν καταλάβαινα πολλές λέξεις. Όταν γύρισα από το στρατό εγώ 20-22 χρονών θυμάμαι που μιλούσανε ο παππούς μου με τον πατέρα μου στη δικιά μας γλώσσα στη ρουμάνικη, ας πούμε τη δικιά μας τη *ρουμανοβλάχικη* ήταν κάποιες λέξεις που εγώ δεν τις γνώριζα και ρωτούσα. Π.χ. μια λέξη η *μουτράνα*, η μουτράνα ήτανε το αχλάδι, δεν το γνώριζα εγώ, εγώ το ήξερα το αχλάδι κ *βίνετε*, βίνετε εννοούσαν τη μελιτζάνα, εγώ δεν ήξερα και τους ρωτούσα τι είναι αυτό. *Ρόσι* ας πούμε έλεγαν τη ντομάτα, από το κόκκινο χρώμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Με τους ντόπιους είχατε επαφές; Ποιές ήταν οι σχέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αν σου πω από τα παιδικά μου χρόνια θυμάμαι ότι ήτανε καλές, δεν είχαμε κανένα πρόβλημα γιατί τότε που θυμάμαι εγώ τον εαυτό μου που πήγαινα σχολείο ήμασταν καλά. Είχα φίλους στο σχολείο, οι δάσκαλοι μας φέρονταν καλά, σε όλα τα παιδιά που πήγαιναν σχολείο. Και ο πατέρας μου εδώ είχε καλές επαφές με την Αγία Παρασκευή, είχε νοικιασμένο σπίτι καθώς παντρεύτηκε τη μητέρα μου που ήτανε ελληνίδα, το λέω έτσι για να καταλαβαίνουμε... Ήταν άριστες οι σχέσεις μας. Ήταν και βλάχοι εδώ στην Αγία Παρασκευή μιλούσαμε τη γλώσσα τους οπότε επικοινωνούσαμε καλά. Εντάξει ήταν και άλλοι που ήτανε ρατσιστές. Λέγανε οι γύφτοι, γιατί έτσι μας λέγανε και εδώ, όταν όμως μάθανε και ακούσανε τη γλώσσα μας άρχιζαν σιγά σιγά να μας δέχονται.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Υπάρχει κάποιο παραμύθι που θυμάστε να μας αφηγηθείτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Από παραμύθια δε θυμάμαι πολλά εγώ. Αλλά μας λέγανε και ο παππούς μου και η γιαγιά μου έπινε και κανένα κρασάκι και η γιαγιά μου μας έλεγε πολλά και στη δική μας γλώσσα. Εντάξει λέγανε παραμύθια όπως η κοκκινোসκουφίτσα πχ., αλλά τα λέγανε στη δικιά μας τη γλώσσα. Τέτοια παραμύθια λέγανε. Ή κάποια παραμύθια από την ιστορία τους, από το βίωμα της ζωής της ότι αυτό έγινε σαν παραμύθι, αλλά αυτά τα είχε βιώσει η ίδια η γιαγιά, ο παππούς, οι ίδιοι ας πούμε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πόσες οικογένειες ας πούμε ήρθαν αρχικά να εγκατασταθούν εδώ στην περιοχή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εδώ ήταν πάρα πολλές οικογένειες ήταν περίπου καμιά 15αριά- 20 μπορώ να πω, αλλά οι μισοί φύγανε μετά. Πήγανε και εγκαταστάθηκαν **Τρίκαλα**, βρήκαν εκεί ίσως δουλειά και αυτό τους έκανε να μείνουνε. Ασχολούνταν κυρίως με αγροτικές δουλειές, ζώα κτλ.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Με τους Ρομά της Νέας Σμύρνης στην περιοχή της Λάρισας έχετε κάποια σχέση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ίδιοι είμαστε. Ρουμανόβλαχοι είναι και αυτοί... σου είπα διασκορπιστήκανε όταν μπήκανε στην Ελλάδα αρχίσανε και φεύγανε σε ομάδες 10-15 οικογένειες και πήγαιναν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, μετακινούμενοι με τα κάρα, τα άλογα, με τα σκυλάκια τους.

2η Συνέντευξη, Θ.Α (69 ετών)

ΕΡΩΤΗΣΗ. Από που πιστεύετε ότι κατάγεστε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ. Από ότι ξέρω από παππούδες προπαππούδες γεννήθηκαν εδώ όπως εμείς

ΕΡΩΤ. Από ιστορίες ότι κατάγεστε από Ρουμανία;

ΑΠ. Αυτά δεν τα ξέρεις κάνεις λένε ότι ήρθαν από Ρουμανία αλλά κανένας δεν είναι σίγουρος, απ' ότι θυμάμαι από τον παππού μου έλεγε ότι είμαστε από Ρουμανία επειδή μιλάμε την ίδια γλώσσα αλλά είναι πιο βαριά η δικιά τους από την δικιά μας και σε πολλές λέξεις δεν συνεννοούμασταν όπως με τους Βλάχους εδώ. Η γλώσσα μας με την μετακίνηση εξαλείφθηκε έγινε πιο έντονη και πιο εξελιγμένη με περισσότερες λέξεις στα ελληνικά, αλλιώς μιλούσαμε παλιά αλλιώς τώρα;

ΕΡΩΤ. Πότε πιστεύετε ότι ήρθατε στην Ελλάδα;

ΑΠ. Την εποχή που ξεκίνησε ο β 'παγκόσμιος πόλεμος;

ΕΡΩΤ. Γιατί πιστεύετε ότι έφυγαν οι προγονοί σας;

ΑΠ. Λόγω ότι δεν ζούσαν καλά, αλλιώς γιατί να φύγουν; Έφυγαν για καλύτερες συνθήκες ζωής στην Ελλάδα. Στον όρο Ρομά κακώς μας συμπεριέλαβαν εμείς δεν ανήκουμε σε αυτόν τον όρο εμείς έπρεπε να λεγόμαστε Ρουμανόβλαχοι γιατί μιλάμε τα βλάχικα.

ΕΡΩΤ. Τα βλάχικα πως τα μάθατε;

ΑΠ. Από γέννημα θέρμα αυτή ήταν η κουβέντα μας η δικιά μας, όπως ο Έλληνας μιλάει ελληνικά έτσι και εμείς μιλάμε τα βλάχικα με κάποιες διαφοροποιήσεις από ότι μιλάνε στο Σέσκλο οι Βλάχοι για αυτό μας είπαν Τσιντσάρηδες που σημαίνει είσαι Βλάχος μιλάς την ίδια γλώσσα.

ΕΡΩΤ. Πώς ήρθατε σε επαφή μαζί τους;

ΑΠ. Σε επαφή μαζί τους ήρθαμε λόγω της γλώσσας άκουσαν ότι μιλούσαμε τα ίδια, βέβαια σε πολλές λέξεις είχαμε διάφορές άλλα ως επί το πλείστο συνεννοούμασταν άνετα έτσι προήλθε και το τσιτσαρη μιλάνε τσιτσιριαστι δλδ βλάχικα.

ΕΡΩΤ. Η ονομασία δερμιτζήδες από που είναι;

ΑΠ. Δερμιτζήδες είναι άλλοι, η φάρα του Αγγελόπουλου του τραγουδιστή, αυτοί έφτιαχναν καζάνια γι αυτό τους λέγανε δερμιτζήδες, είναι αυτοί από Αγ. Βαρβάρα και Αμαλιάδα.

Υπάρχουν πολλές φυλές γι αυτό έπρεπε να ξεχωριστούν, δεν είναι για όλους το Ρομ, εμείς είμαστε ρουντάρηδες λέγαμε έτσι τους δικούς μας που μιλούσαμε την ίδια γλώσσα ή Ρουμάνος όπως λέμε για αυτό έπρεπε να γίνει ο διαχωρισμός, πραγματικοί τσιγγάνοι είναι η φυλή του Αγγελόπουλου ενώ αυτούς από το Αλιβέρι τους λέμε Γύφτους γιατί υποτίθεται ότι ήρθαν από την Αίγυπτο αν και πιστεύω ότι μάλλον είναι από την Ινδία αφού αν δεις στις Ινδικές ταινίες μοιάζουν πολύ ακόμα και στην ένδυση, εμείς στην ενδυμασία είμαστε πιο εξελιγμένοι επειδή μιλούσαμε τα βλάχικα είμασταν πιο κοντά στους Έλληνες και εξελιχθήκαμε γρήγορα. Εμείς από πολύ παλιά πηγαίναμε στον Ελληνικό στρατό φαντάροι ενώ αυτοί δεν πήγαιναν είχανε ταυτότητες όπως οι αλλοδαποί ενώ εμείς είχαμε πάρει Ελληνικές.

ΕΡΩΤ. Εδώ στην Αγ. Παρασκευή πότε περίπου εγκατασταθήκατε;

ΑΠ. Εδώ στον οικισμό της Αγ. Παρασκευής ήρθαμε το 1942-1943, είμασταν χωρισμένοι σε διάφορες πόλεις Τρίκαλα, Καρδίτσα, Λάρισα πηγαίναμε λόγω δουλειάς. Ξεκινούσαμε από το θέρος στο κάμπο πολλοί ήταν ζωέμποροι Τσαμπαζήδες πουλούσαν ζώα στα πανηγύρια.

ΕΡΩΤ. Είχατε μουσικούς και τραγούδια δικά σας ή κάποια παραμύθια που σας έλεγαν οι μεγαλύτεροι;

ΑΠ. Μουσικούς είχαμε αυτοδίδακτους και τραγούδια δικά μας που τα ξέραν οι παλιοί ειδικά στα έθιμα σε γάμους και αρραβώνες. Παραμύθια μας τα έλεγαν οι παππούδες όπως πχ ήταν ένας άνθρωπος γερός που δεν μπορούσε κανείς να τα βάλει μαζί του ήταν πολύ δυνατός και βάζανε στοίχημα ποιος θα τον κερδίσει, πάλευαν και χτυπούσε ο ένας και έβαζε τον άλλον στη γη μέχρι τα γόνατα χτυπούσε μετά ο άλλος και τον έβαζε μέχρι την μέση μέχρι που κάποιος έφτανε μέχρι τον λαιμό και ο άλλος του έκοβε το κεφάλι και κέρδιζε, τα θυμάμαι γιατί μας τα έλεγε ο παππούς τα βράδια που μαζευόμασταν στη φωτιά.

ΑΝΑΦΟΡΑ. Ο κ. Άγγελος έχει Ελληνίδα σύζυγο.

ΣΥΖ. Εκείνα τα χρόνια παίρναμε αυτόν που έλεγε ο πατέρας ζώο, ήταν άντρας ήταν, έπρεπε να τον πάρω.

ΕΡΩΤ. Πως γνωριστήκατε;

ΑΠ. Γνωριστήκαμε στην Καρδίτσα από εκεί είναι η σύζυγος μου, εμείς δουλεύαμε εκεί και μέναμε σε παραπήγματα μίλησαν οι γονείς μας και έγινε το προξενιό.

3η Συνέντευξη, Ε.Θ. (80 ετών)

ΕΡΩΤΗΣΗ: Από πού πιστεύετε ότι ξεκίνησαν οι πρόγονοί σας; Που ζούσαν πριν έρθουν στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η γιαγιά μου, η μητέρα της μητέρας μου ήταν από την *Κωνσταντζα* της Ρουμανίας, υπάρχει Κωσταντζα πολιτεία- χωριό από εκεί ήρθανε σιγά σιγά για μια καλύτερη ζωή με τον αδερφό της. Ο αδερφός της έμενε στην Νεάπολη. Τότε στη Νεάπολη ήταν 5 σπίτια εδώ και 5 εκεί. Δήμαρχος είχε γίνει ο αδερφός της γιαγιάς μου. Και ενώ δημιουργήθηκε βρήκε έναν άνθρωπο εδώ και παντρεύτηκε, μιλούσε τα ρουμάνικα, τη δική μας γλώσσα. Μόλις έκανε παιδιά η μητέρα μου πάλι και ούτο καθεξής και δημιουργήθηκαν πάλι από εκεί η γενιά μας. Εμείς γεννηθήκαμε εδώ στην Ελλάδα, αλλά η γιαγιά μου ήταν από εκεί. Ήρθε 17-18 χρονών πόσο ήταν και παντρεύτηκε εδώ.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γνωρίζετε κάποια πράγματα για το πώς ήταν η ζωή των προγόνων σας εκεί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εκεί ήταν πολύ φτωχοί, καθότανε στη σειρά και παίρνανε ένα καρβέλι ψωμί. Εκεί δούλευες και ότι δουλειά έκανες το καρβέλι πληρωνόσουν, ένα καρβέλι ψωμί. Εδώ μετά εμείς ξεκινήσαμε στα βαμβάκια με 5 δεκάρες το κιλό. Και μαζεύαμε βαμβάκια σε όλα τα χωριά. Κατεβαίναμε στη Θεσσαλία, στα Τρίκαλα, σκαλίζαμε βαμβάκια, βοτανίζαμε, γινηκάμε αγρότες χωρίς να το θέλουμε. Δηλαδή όχι αγρότες μαστόροι, εργάτες γης. Εγώ είχα 10-15 άτομα και εγώ δούλευα επιστάτης πήγαινα και τους έβρισκα δουλειά για να δουλέψουν να πληρώνονται μεροκάματο και εμένα με πλέρωνε το αφεντικό, δηλαδή 500 δραχμές, 300 για να κάνω κουμάντο στους εργάτες.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ο παππούς σας από πού ήτανε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο παππούς μου ήταν αυτός Θεσσαλιώτης, εδώ από τη Θεσσαλία. Αυτοί εμπορεύονταν λάδια, με κανά ζώο καβάλα άλογα, μουλάρια, κάρβουνα, ξύλα κόβανε στο βουνό και πουλάγανε στην πόλη για να ζήσουνε. Αυτό που κάνεις με τα ζώα σαμαράδες το λέγανε... ζεμπόριο κάνανε. Πηγαίνανε κόβανε ξύλα πουλούσαν στην πολιτεία και βγάζανε το ψωμάκι τους, αγωγιάτες ήτανε. Εκεί όμως στην άκρη του βουνού, ένας ξύπνιος ας πούμε έκανε ένα χάνι, τηγάνιζε κανένα ψάρι, μαγείρευε καμιά φασολάδα είχε 5 ντουβάρια γύρω γύρω για τα ζώα να καλυφθούνε, να τους δώσει λίγη τροφή, λίγο άχυρο, ξεκουραζόταν εκεί, αφού λέγεται χάνι. Να βρίσκεις να τρως και να αφήνεις το άλογο για να ξημερώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τα βλάχικα πώς τα μάθανε οι παππούδες σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Επειδή εμείς άλλος ερχότανε από Μπετόλια, τα Μπετόλια είναι όλο βλάχοι. Είναι χωριό όλο βλάχοι, τη Σαμαρίνα που λένε αν έχεις ακούσει, η Σαμαρίνα είναι όλο βλάχοι. Εμείς τα βλάχικα τα μάθαμε με τις δουλειές με το τσαμπασλίκι, με τη δουλειά. Κανονικά η δική μας γλώσσα είναι η ρουμάνικη, αλλά ταιριάζει, ότι λέμε εμείς το ψωμί λένε και αυτοί *πιε*, αλλά επειδή πολλές φορές μιλήσαμε ξέραμε πως λένε το σκόρδο, το κρεμμύδι. Μάθαμε λίγο μετά σπάζαμε λίγο τη γλώσσα, αν βρω ένα βλάχο, εγώ μιλάω όπως θα μιλήσει αυτός, αν βρω όμως έναν ρουμάνο γυρίζω λιγάκι αλλιώς τη γλώσσα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Η ονομασία τσιντσάρηδες, όπως σας λένε πως έχει προκύψει;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τσιντσάρηδες μας λένε επειδή μιλάμε περίπου την ίδια γλώσσα, με τους βλάχους γιατί εμείς εδώ που πήραμε οικόπεδα είδαμε ότι η Αγία Παρασκευή είναι βλάχοι, βρήκαμε τη γενιά μας δηλαδή, ταιριάζαμε. Μόλις άκουσαν αυτοί ότι μιλάμε εμείς τα βλάχικα δεν μας κακοπήρανε να πουν ήρθαν γύφτοι, ήρθαν άλλοι λέγανε *αβινί ντι νόστρι*, δηλαδή δικοί μας είναι. Μόλις μιλάγαμε τα βλάχικα ο Μπάτας, εδώ αυτοί όλοι μας είχανε...τα παιδιά μας εδώ μετά στείλαμε σχολείο και προόδεψαν.... Τι άλλο φαντάροι πηγαίνουμε, όλα τα έθιμά τα έχουμε πάσχα, χριστούγεννα, της παναγίας έχουμε, γιορτές, γάμους στεφανώματα, δεν αλλάζουμε σε τίποτα εμείς, δηλαδή από γκρέκους εδώ που λέμε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Με τι δουλειές έχετε ασχοληθεί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Με το θέρος, με το δρεπάνι, 5-6 άτομα γινότανε ένα μπουλούκι σαν ομάδα δεν πήγαινες 2-3 άτομα ή 8 ή 10 ή 12 για να μπορεί και το αφεντικό να σε ταΐσει, να σου φέρει ψωμί και τι μας φέρνανε τότε, στομπίζανε 5-6 σκόρδα, ρίχνανε κ νερό σε ένα κουβά ρίχνανε και τα σκόρδα, σκορδαλιά λέγεται αυτό, έβαζες σε ένα πιάτο, βουτούσες το ψωμί και έτρωγες για να σου φέρουν κ έτρωγες. Για να σου φέρουν μια ελιά την έτρωγαν αυτοί που περπάταγαν με τα αμάξια στο χωράφι, αυτοί που είχαν και το άλογο και το μαστίγιο που λένε, την ελιά την τρώγανε τα μεγάλα κεφάλια, που να βρεις και τώρα ελιά στο τραπέζι δεν παίρνει κανείς.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Σχετικά με την ονομασία Ρουντάρηδες, γιατί σας αποκαλούν έτσι;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εμείς έτσι λέμε στη ρουμάνικη ρουντάρι, δηλαδή δικός μας, όπως λένε οι βλάχοι *νται νόστρι*, ρουμάνος είσαι, το λέμε στη δική μας γλώσσα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εγώ εργάστηκα ως θηριοδασαστής να χορεύω την αρκούδα, τη μαϊμού γύρω γύρω σε χωριά, να μαζεύω τυρί, ψωμί, σκόρδα και να φέρνω στο σπίτι. Μια δόση στη Μαγουλίτσα το Δεκαπενταύγουστο γιόρταζε η εκκλησία, εκεί σφάζανε προβατίνες, έρχονταν και από άλλα χωριά στην Καρδίτσα για να βρουνε να φάνε, που θα πάμε, στη Μαρία, στον Κώστα, στον Άγγελο να πούμε από άλλα χωριά εκεί που είχανε συγγενείς να έχουνε να φάνε προβατίνες που σφάζανε και εκεί δεν είχανε φούρνους και αυτά, μια γάστρα σιδερένια είχανε, φωτιά από κάτω, τη γάστρα καμένη και βάζανε τα ταψιά και ψήνανε. Περνάω εγώ από τη Μαγουλίτσα της Καρδίτσας, το χωριό. Η γυναίκα μου ήταν καραγκούνα, γνήσια καραγκούνα από τη Μαγουλίτσα. Εγώ την πήρα με τις φούντες που λένε. Πέρασα από το χωριό να μαζέψω λίγο φαγητό, ψωμί, τυρί, τέτοια πράγματα. Πρώτα πρώτα

τραγούδησα, χόρευα στο σπίτι της γυναίκας μου. Ήταν 5-6 κοπέλες, κάτι γυναίκες μπροστά μπροστά το σπίτι στο χωριό. Η ίδια πήγε και μου έφερε ένα πιάτο πατάτες με κρέας και μου λέει μια γυναικούλα, παντρεμένος είσαι αγόρι μου, τι ωραία τραγουδάς... λέω δεν είμαι κυρία παντρεμένος. Λέει δεν παίρνεις κανένα κορίτσι να σε δώσουμε. Ήταν 5-6-7 και κοίταγαν που χόρευα τη μαϊμού. Εγώ κοιτάω έτσι πράγματι η γυναίκα μου ήταν σαν μπιμπελό που λένε, όπως ήταν οι κούκλες. Η πιο όμορφη, να σου δείξω φωτογραφία να τη δεις. Αλλά τότε ήμουν και εγώ παιδί, ντυμένος τώρα στην Αθήνα μεγαλωμένος. Βάλε τώρα δεν ήμουν κανένας χωριάτης, παπούτσια παραγγελία ψηλοτάκουνο, καμπάνα παντελόνι βέβαια...πουκάμισο με θηλιά εδώ αν κουμπώνει από το παντελόνι να μην μπάζει πέρα δώθε, κοντομάνικο, μαντηλάκι στο λαιμό. Κοιτάω μες στα κορίτσια λέω αυτή μου αρέσει. Να ξέρω ποια είναι η μάνα της να πάω να γονατίσω το χέρι της να ζητήσω λέω. Πάγωσε η κοπέλα. Ή αυτόν θα πάρω ή θα πεθάνω. Και με κράτησαν 3 μέρες εκεί να με ιδεί να συνέλθει. Έπεσε στο κρεβάτι και ούτε έτρωγε ούτε έπινε, η μάνα της με το βαμβάκι της έβρεχε τα χείλια. Έρχεται κάποιος Γρηγόρης Καραϊσκος, ένας ψηλός ξάδερφός της χωροφύλακας από το χωριό ήταν εκεί, αλλά είχε άδεια για το πανηγύρι έρχεται εκεί που μέναμε με τα ζώα εμείς γιατί ήταν τα άλογα, πηγαίναμε όλο στα παζάρια ποιος είναι εδώ με τη μαϊμού που γυρίζει, να τος εκεί είναι λέει είναι λέει, είναι παντρεμένος; Όχι του λέει δεν είναι, αυτός μόνο με τη μαϊμού κοιμάται λέει ένας για πλάκα. Αυτοί δεν ξέρανε την περίπτωση που έγινε στο χωριό, εγώ εν τω μεταξύ πάνω στο γλέντι το βράδυ που γινότανε λίγο την παρακολούθησα, είδα γιατί είχε όλο το μάτι της πάνω σε μένα και πήγα από πίσω και λέω, εδώ κοντά σου είμαι μη σκιάζεσαι δε φεύγω. Και δεν ξέρω πως, προβατάκι ήτανε και λέει στη μάνα της άμα δεν μου τον φέρετε αυτόν θα πεθάνω. Με παίρνει λοιπόν εκείνος ο αστυφύλακας και με πάει στο σπίτι να με δει αν μιλάει σε μένα και μου λέει Θανάση μίλησε είναι 3 μέρες κάτω, λέει.

Την πιάνω εγώ της λέω Σταυρούλα εδώ είμαι κορίτσι μου, εγώ είμαι ο Θανάσης που σε αγαπώ. Με πιάνει από το λαιμό, τώρα λέω εγώ θα με πλακώσουν, μόνος μου ήμουν εκεί εγώ. Γύρω γύρω να κόσμος...αλλά είπε η φουκαριάρα προσέξτε καλά μην τον πειράξετε θα πεθάνω. Διέταξε να μην με πειράξουν καθόλου. Ήρθε ένας ξάδερφός της Παναγιώτης να πει τάχα τι έκανες στην ξαδέρφη μου, τι της δώσατε, τι μάγια της κάνατε, τι την ποτίσατε. Και λέω ποιος είσαι; Είμαι ξάδερφός της λέει. Λέω ααα... μπράβο, τώρα εγώ για να την πάρω θα βάλεις και εσύ καμιά δεκαριά στρέμματα προίκα...αντε βρε φύγε από δω του είπα και άρχισαν να γελάνε οι άλλοι. Όμως την κοπέλα τη σήκωσα εγώ. Λέω στη μάνα της σε παρακαλώ λίγο νεράκι και η μάνα της εκεί που χάιδεψε την κοπέλα χάιδεψε και μένα. Θα της ζωντανέψω της λέω, δε θα πεθάνει η κόρη σου. Με ένα χέρι χάιδευε εκείνη με ένα χέρι χάιδευε και μένα. Με κρατούσες τότε εμένα ...φοβόμουν τίποτα.... Όταν βλέπω την κοπέλα και λέει μην τον πειράξετε θα πεθάνω, δε φοβόμουν καθόλου μετά. Ακόμα έλεγα τους άλλους να φύγουνε να αδειάσει το σπίτι, έξω-έξω τους έλεγα να πάρει αέρα. Αλλά ήταν η κουνιάδα μου που τα έφτιαχνε αυτά όλα, που έλεγε που θα πάρεις τον γύφτο, θα πάρεις τον ξένο που δεν τον ξέρεις, οι κουβέντες οι άσχημες. Η γυναίκα μου δε μιλούσε τότε καθόλου, ήταν έτσι 17-18 χρονών. Τόσο ήμουν και εγώ, αλλά ήμουν κοσμογυρισμένος, ενώ

το άλογο έτρωγε με 40-50, εγώ με ένα πήδημα ανέβαινα πάνω..εμείς δε φοβόμασταν τα ζώα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Είπατε ότι μεγαλώσατε στην Αθήνα...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στην Αθήνα έκανα, έζησα. Στο Βόλο ήρθα ακριβώς όταν πήρα τη γυναίκα μου, τότε έγινε ο μεγάλος σεισμός στο Βόλο το '52

ΕΡΩΤΗΣΗ: Το '54 έγινε ο σεισμός.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι... ακριβώς γιατί ο σεισμός μας έπιασε στη Λάρισα ακριβώς ο σεισμός στη γεωργική σχολή όπως πάμε για Τρίκαλα. Απέναντι έπεσαν τα άλογα, τα κάρα πήγαν αλλού και αλλού εκεί μας έπιασε ο σεισμός. Τα οικόπεδα όμως αυτά εδώ τα είχαμε καπαρωμένα. Ήταν κάποιος Ντάφος εδώ και είχαμε δώσει από 5 λίρες. Τα είχαμε καπαρώσει και φύγαμε γιατί εμείς κυνηγούσαμε τα παζάρια για να κάνουμε τράμπα μεταξύ μας τι ήθελες άλογο αν αγοράσεις παίρναμε αυτό που είχες και 500-600 δραχμές και δίναμε το δικό μας γιατί εσύ ήθελες για καμάρι να βάλεις για καβάλα ανάλογα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Το '54 που ήρθατε εδώ υπήρχαν ήδη κάποιοι που έμεναν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εδώ όταν ήρθαμε είχε πέτρες, ξεροποταμιά ήταν εδώ, εμείς διαλέξαμε το μέρος επειδή είχε λυγαριές. Εμείς κάθε πέτρα που σήκωνες 2-3 σκορπιούς έβρισκες.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γιατί διαλέξατε το συγκεκριμένο μέρος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Γιατί εδώ ήταν παράμερα για να βοσκάνε τα άλογα. 5 δεκάρες τα πήραμε εδώ, 6 είχε παραπέρα στον Κουτίνα, εδώ όλα αυτά ήταν κουτινέικα απέναντι. Αλλά εμείς επειδή είχαμε άλογα και εδώ είχε χορτάρι μπορούσαμε να δέσουμε τα άλογα, να μη φέρουμε ενόχληση στο Βόλο. Για αυτό ήρθαμε εδώ και 3 χρόνια πίνουμε νερό από το ποτάμι και εμείς και τα ζώα, αλλά όμως ήταν καθαρά, το ποτάμι δεν υπήρχαν αυτά τώρα επάνω Ήταν το ποτάμι καλύτερο από τη βρύση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γνωρίζετε κάποια τραγούδια δικά σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτά ελληνικά ήταν που τραγουδούσαμε δεν ήταν στη γλώσσα τη δική μας. Μόνο όταν ντύναν τη νύφη τότε τραγουδούσαν 5-6 κοπέλες ελεύθερες τη λέγαν στα ρουμάνικα *νου μάι πλιτζα νι βάστο κκ σι νταου κουπαρου ουν καπ...* (μην κλαις ξανά νύφη γιατί θα σε βαρέσουμε με το ποτήρι στο κεφάλι). Αυτά ήταν γυναικεία, δεν τραγουδάγαμε εμείς οι άντρες, από τις γυναίκες ακούγαμε τα τραγούδια. Μετά πηγαίναμε ένας-ένας ξυρίζαμε το γαμπρό και είχε ένα πιατάκι και όποιος ήθελε έβαζε μια δραχμή δύο για να πάρει ο κουρέας, που λένε τελευταία ξυρίζουν το γαμπρό, για να κερδίσει και αυτός κάτι.

Μετά όταν πήγαινες να ζητήσεις μια κοπέλα σου έλεγε ο πατέρας του κοριτσιού ότι εφόσον τη θέλεις και την αγαπάς αρκεί να ζήσει καλά η κόρη μου και έλεγε ο άλλος καλά θα ζήσει, εσύ τι θέλεις από μένα, τι απαιτήσεις έχεις; Να μου δώσεις 15 λίρες, γιατί οι παππούδες σας πλήρωναν και αυτοί τις γυναίκες, μη νομίζεις ότι μόνο εμείς πληρώναμε, όλος ο κόσμος την πλήρωνε τη γυναίκα και ο παππούς μου και ο προ παππούς μου και έλεγε εκείνος θα

μου δώσεις 15 λίρες και θα την πάρεις αν δεν είχες ερχόσουν σε μένα, σε σένα, στον Άγγελο και δανειζόσουν, καίγομαι να μου δώσεις δυο λίρες και εσύ 3 για να πάρω τη νύφη.

Η νύφη όμως όταν πήγαινε στα πεθερικά μέχρι να σηκωθούν τα πεθερικά από τον ύπνο σηκώνονταν αυτή, πλένονταν, ετοιμάζε τον κουβά με νερό, τον αστραπά και όταν έβγαινε ο πεθερός για να πλυθεί αυτή έριχνε νερό, έδινε την πετσέτα να σκουπιστεί.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Αυτό είναι και έθιμο των Ποντίων σωστά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δήλωνε σεβασμό αυτό. Έψηνε καφέ, έφτιαχνε καφέ σε όποιον έμπαινε μες στο σπίτι αυτήνανε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θυμάστε κανένα από τα παραμύθια που ακούγατε σαν παιδί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Α! Έπεσες στον παραμυθά τώρα. Τότες δεν είχαμε τηλεοράσεις, όλο παραμύθια είχαμε. Όποιος ήξερε καλά παραμύθια πήγαιναν 5-6 άτομα και λέγανε, δεν πάμε στο Θανάση να μας πει κανένα παραμύθι; Ήταν η διασκέδαση, πως θα καθίσουμε όλοι εκεί, θα βάλουμε 2-3 φράγκα να πάρουμε λίγο κρασί και με ένα ποτήρι πίναμε, άσε που δεν ήταν ποτήρι, ένα κουτί από γάλα τα μικρά που είχανε νουνού μέσα, το πλέναμε, το καθαρίζαμε, το χτυπάγαμε, όπως έκανα εγώ τα παιδιά μου, 8 παιδιά δικά μου που πηγαίνανε σχολείο, τις σπάζανε τις κούπες.

Τα ποτήρια έκατσα και τα έφτιαξα, 7 τενεκεδάκια με το σφυρί χτυπημένα καλά, δεν κόβανε πουθενά και τα έβαζε η γυναίκα μου και τα έφτιαχνε παπάρα, στη σειρά τρώγανε και πηγαίνανε σχολείο, 8 παιδιά, 4 κορίτσια και 4 αγόρια, 50 εγγόνια, 30 δισέγγονα και καμιά 15αριά τρισέγγονα. Τώρα περιμένω και τετρασέγγονα γιατί εγώ δεν πρόκειται να φύγω καμιά φορά.... Γέλια... Ο τελευταίος στις Μυκήνες, πως το λένε, των Μοϊκανών..είμαι 83 χρονών και βλέπεις κανένα χέρι να έχει ζάρες; Από 18 χρονών παιδί έχω σώμα, δε βλέπεις; Ήμουν αθλητής έβλεπα 2-3 άτομα πως είναι 2-3 ποτηράκια στο τραπέζι, δε φοβόμουν, γιατί όμως; Είχα 300 κιλά αρκούδα και τη χόρευα μέσα στο Βόλο με βλέπουν και μου λένε θυμάσαι με την αρκούδα καν' την έτσι και έφτιαχνα πάλι με την αρκούδα μες στην πλατεία και την παραλία, έδενα την αρκούδα στο λαιμό, την τύλιγα, γιατί η αρκούδα άμα χτυπάς παλαμάκια και κάνεις πως θες να χορέψεις είναι η ψυχή της, θέλει να κάμει πάλι. Ξεκίνησα πρώτα είχα έναν χιμπατζή άκου τώρα ιστορίες...

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πού τα βρίσκατε αυτά τα ζώα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στον Περρέα τα έφερναν αυτοί με τα καράβια λαθραία για να πάρουν κανένα χαρτζιλίκι και πήγαινες και έλεγεθ θέλω μια μαϊμού, έδινες μια λίρα, δυο τρεις και έπαιρνες ότι ήθελες.

Εγώ είχα έναν χιμπατζή, αυτούς που κάνουν σόου. Άμα είχα αυτόν μαζί μου δε φοβόμουν για 50 άτομα. Είχα την αλυσίδα, την έκανα κοντή και έβαζα τη θηλιά εδώ, αν ήθελα να την έκανα μακριά αν έβλεπα δυσκολία δε φοβόμουν μια μεγάλη πέτρα θα την πετούσε.

Παλαιστής σκέτος είναι. Περνούσα, άκου τώρα για να είσαι σε αυτό το επάγγελμα πρέπει να είσαι και κωμικός και γελαστικός και πονηρός. Να λες κάτι να γελάει και λαός.

Εκεί που χόρευα εγώ πότε έπαιζα με το ντέφι, πότε με το μπουζούκι. Εκεί που πίνουν ο κόσμος καφέ επάνω στο τραπέζι μερικοί που φεύγανε άφηναν τα λεφτά στο πιατάκι για να έρθει να μάσει τα πιάτα και να τα βρει και τα λεφτά. Εγώ όταν περνούσα από τα τραπέζια εκεί μιλούσαμε μαζί, δεν μιλούσε αυτός, εγώ μιλούσα, τον έλεγα μια κουβέντα και καταλάβαινε τι τον έλεγα.

Μόλις περνούσαμε του έλεγα ιάλι..δηλαδή πάρ' τα, αυτός κλαπ τα λεφτά στο στόμα, έρχονταν το γκαρσόν, επ μάστορα τα λεφτά που είναι, τα λεφτά. Όχι ρε παιδί μου έλεγα εγώ θα μας βγάλεις και κλέφτες τώρα...θα τον βγάλουμε και κλέφτη τον άνθρωπο (εννοώντας τον χιμπατζή)..πήρες εσύ λεφτά; Αυτός όμως νευριάζονταν που τον έλεγε γιατί πήρε τα λεφτά.

Τάχα μου, που τα έβαλες έλεγα, έπιανα το στόμα εγώ, α έλεγα τώρα τα έβαλε στον κουμπαρά, δεν βγαίνουν με τίποτα. Πήγαινα εγώ καμιά δεκαριά μέτρα πέρα, έλεγα ρίχτα! Τα έβγαζε και μου τα έδινε εμένα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θυμάστε κάποιο από τα παραμύθια που λέγατε παλιά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κοίτα να δεις, υπάρχουν παραμύθια καλά μεγάλα π.χ. ένα μικρό να πούμε. Κάποτε ένας τσιγγάνος πήγε σε μία πόλη για μια καλύτερη ζωή, έφυγε από τα χωριά. Και πού να πάει που να πάει, εν τω μεταξύ όμως μέσα στην πόλη αυτή βασίλευε κάποιος βασιλιάς.

Ο τσιγγάνος είδε ότι γύρω από το ανάκτορο αυτό ήταν το μέρος καθαρό πάει και στήνει το τσαντίρι δίπλα από το παλάτι εκεί. Εν τω μεταξύ όμως ο βασιλιάς είχε πάει για πόλεμο με το στρατό του Η βασίλισσα ήταν σε ενδιαφέρουσα. Έτυχε εκείνη την εποχή να γεννήσει και γέννησε ένα μελαχρινό παιδάκι που έμοιαζε τον παππού, τη γιαγιά, ξέρω εγώ... Απέναντι στο τσαντίρι γέννησε και η τσιγγάνα.

Η τσιγγάνα έκανε άσπρο παιδί. Αφού έκανε άσπρο παιδί η τσιγγάνα, κοιτάει η βασίλισσα πωω ρε τι θα πει ο βασιλιάς, εγώ έκανα μαύρο παιδί και η τσιγγάνα έκανε άσπρο. Πάει λοιπόν η βασίλισσα παίρνει μια χούφτα λίρες και λέει:

-Μου δίνεις το παιδί σου να σου δώσω το δικό μου; Πάρε και αυτές τις λίρες.

Η τσιγγάνα έφεξε, ο τσιγγάνος είπε εντάξει.

Έρθε κάποια εποχή ο βασιλιάς, είδε το παιδί, χάρηκε, άσπρο το παιδί. Όσο μεγάλωνε εκείνος όταν έτρωγε χτυπούσε την κοιλιά του, είδες καμιά φορά κανένα γυφτάκι που λέει την έκανα τάρτσας; Το έχουν αυτό. Μια δυο κοιτάει ο βασιλιάς,

- τι πράγμα είναι αυτό, όσες φορές τρώει ξαπλώνει και χτυπάει την κοιλιά του, μπασααα.

Εν τω μεταξύ το παιδί που έδωσε η βασίλισσα στην τσιγγάνα, εκείνο τι έκανε, πήρε κάτι ξύλα, τα έδεσε από ένα από εδώ, ένα από εκεί με ένα σπάγκο και τα έκανε όπλα. Και έβαζε τα άλλα αδέρφια και έκανε εν' δυο, παρέλαση, γιατί όμως, γιατί ήταν σπορά βασιλική, ενώ ο άλλος που ήταν από σπορά γύφτικη, έτρωγε-έτρωγε και έπεφτε κάτω και μετά χτυπούσε την κοιλιά.

Μια δυο όσο πήγαινε η εποχή μεγάλωνε. Μια δυο κοιτάει ο βασιλιάς και λέει,

- κοίταξε ένα γυφτάκι έφτιαξε στρατό και γυρνάει και το δικό μας τρώει, πέφτει κάτω και χτυπάει την κοιλιά του. Τι ρόλο είναι αυτό ρε γυναίκα;

- Α! Ρε άντρα θα σου πω, το παιδί αυτό είναι δικό μας, αλλά επειδή ήταν μαύρο το αντάλλαξα,

- Τι λες μωρέ;

Δίπλα όμως ο βασιλιάς είχε ένα δέντρο που είχε ένα αχλάδι επάνω τέρμα. Κι όποιος το έριχνε με μια βολή τον έδινε αξίωμα, τον έφτιαχνε στρατηγό στο πόδι του. Το παιδάκι όμως το μπάνισε αυτό το αχλάδι εκεί που κοιμόταν που έφερε γύρα παίρνει το σφυρί μπαπ ένα πέταγμα το αχλάδι καταγής.

Τον έκαναν αρχηγό του στρατού. Όταν μια δόση κήρυξαν τον πόλεμο άλλοι ένα κράτος και έπρεπε ο βασιλιάς να φύγει λέει δε θα πάω εγώ στον πόλεμο, θα πάει ο στρατηγός. Στο δρόμο πήρε όλο το στρατό μαζί του, καμιά 100 άτομα για να μπορέσει να πάει να πολεμήσει.

Στο δρόμο όπου πήγαινε με όλο το στρατό μαζί 100 άτομα για να προχωρήσει να πάει να πολεμήσει, κοιτάει κάτι δέντρα, ιτιές, όπως είναι η μαγκούρα ας πούμε, αλλά δέντρα χοντρά. Εκείνα είναι καλά για να βάλεις στο τσαντίρι μες στη μέση.

- Ω ρε τι ωραία δέντρα είναι αυτά λέει για το τσαντίρι, κατεβαίνει κάτω χραπ χραπ, το καθαρίζει, το παίρνει το δένει στο άλογο. Βλέπουν όλοι οι φαντάροι γιατί είχε πει ο βασιλιάς, ότι κάνει αυτός θα κάνετε, δε θα ξεφύγετε. Κατεβαίνει όλος ο στρατός και πάει στο δάσος, όλοι από ένα ξύλο καβάλα στο άλογο.

Στο δρόμο που πήγαιναν βλέπουν κάτι λυγαριές σε μια ακροποταμιά, τι λυγαριά είναι αυτή ορε λέει να την πάρω να πλέξω νταμιτζάνες, τι λυγαριά καλή. Κατεβαίνει φτιάχνει ένα μάτσο, τα δένει στο άλογο. Ο στρατός κάνει τα ίδια, όλοι από ένα μάτσο καβάλα στα άλογα.

Εκεί που πήγαιναν βλέπουν ένα ποτάμι. Δεν περνούσε με τίποτα. Κοιτούσαν, κοιτούσαν τίποτα. Παίρνει τη λύνει τη λυγαριά την πετάει μες στο ποτάμι. Βλέπουν οι άλλοι, όλοι τη λυγαριά μες στο ποτάμι και φτιάχνουν έτσι μια γέφυρα.

Ε! Ρε τι ξύπνιος είναι αυτός. Εν τω μεταξύ στο δρόμο που πήγαινε να σου ένα μοσχάρι από κάποιον που είχε ζώα.

- Πού το πας αυτό λέει; Να... έφαγε πολύ και έσκασε.

- Ας' το εκεί του λέει. Να το σφάξουμε.

Βγάζει το μαχαίρι από την τσέπη μια από δω μια από εκεί... κόβει μια μπριζόλα. Όλοι από μια μπριζόλα. Άναψαν φωτιά δίπλα τώρα από το βασιλιά τον άλλο. Κοιτάει εκείνος βλέπει τις φωτιές σου λέει πολύ στρατό έχει αυτός. Δεν ξέρω πώς κάνει ένα σκυλί από τον αντίπαλο και πάει και παίρνει από το μεζέ το δικό του, χραπ τη μπριζόλα. Κάνει το σκυλί

πού να πάει τρέχει στην αγορά. Ε! παίρνει το τεντόξυλο εκείνο να κυνηγήσει το σκύλο. Όλοι με τα τεντόξυλα.

-Παραδινόμαστε- παραδινόμαστε λένε οι άλλοι.

Ούτε μια σφαίρα δεν τράβηξαν. Παραδόθηκαν με τα τεντόξυλα. Τότε ήρθε από εκεί και λέει: τι είναι αυτός λέει μεγάλο μυαλό, όλος ο στρατός έλεγε για το μεγάλο του μυαλό, και έτσι ο γύφτος έζησε καλά και εμείς καλύτερα και έγινε βασιλιάς.

4η Συνέντευξη, Δ.Ε. (47 ετών)

ΕΡΩΤ. Θα θέλαμε να μας πεις από που ξεκίνησαν οι πρόγονοι σου τι ιστορίες έχεις ακούσει για την καταγωγή σου;

ΑΠ. Η δικιά μας καταγωγή είναι από Ρουμανία από πάππου προς πάππου, όπως έλεγε ο πατέρας μου και η γιαγιά μου ήταν από Κωσταντζα της Ρουμανίας ξεκίνησαν και έφυγαν πρόσφυγες από εκεί οι προπαπούδες τους και ήρθαν στην Ελλάδα.

ΕΡΩΤ. Για ποιο λόγο φύγανε από εκεί;

ΑΠ. Όπως έλεγε η γιαγιά μου υπήρχε πολύ φτώχεια και πεινούσαν και έτσι αναγκάστηκαν να φύγουν αναζητώντας μια καλύτερη ζωή. Η γιαγιά μου και ο παππούς μου γεννήθηκαν στην Ελλάδα όπως και αργότερα ο πατέρας μου. Κρατήσαμε την Ρουμάνικη γλώσσα αλλά σιγά-σιγά μπερδεύτηκε με τα βλάχικα, επειδή μοιάζανε ήρθαμε πιο κοντά με τους Βλάχους όπως από το Βελεστίνο και το Σέσκλο, έτσι είπανε τη γλώσσα μας Ρουμανοβλάχικη. Τα καθαρά Ρουμανικά είναι πιο βαριά μπορούμε όμως να συνεννοούμαστε και με τους Ρουμάνους και με τους Βλάχους.

ΕΡΩΤ. Ποια διαδρομή ακολουθήσαν;

ΑΠ. Γύριζαν από χωριό σε χωριό και σε διάφορες πόλεις άλλοι κατέληξαν στην Αθήνα άλλοι στην Λάρισα και άλλοι στον Βόλο και σε πολλές άλλες πόλεις η γιαγιά μου ήταν στην Αθήνα εκεί την γνώρισε ο παππούς μου που ήταν ακόμα μετακινούμενος και έμενε σε αντίσκηνα δεν είχανε ακόμα σπίτια. Η μητέρα μου είναι караγκούνα από τα χωριά της Καρδίτσας, είχε έρθει στο Βόλο για να δουλέψει έτσι την είδε ο πατέρας μου έμαθε από που είναι και πήγε και την ζήτησε από τον πατέρα της και την παντρεύτηκε.

Ο πατέρας μου νοίκιασε ένα σπίτι λίγο πιο πάνω από τον οικισμό και ξεγέλασε την μητέρα μου λέγοντας ότι είναι δικό του είχε μια επιφύλαξη ότι δεν θα μείνει επειδή ήταν караγκούνα και αυτός Ρουμανόβλαχος.

Όταν μιλούσαν τα Ρουμάνικα η μητέρα μου ρωτούσε τι είναι αυτά που μιλάτε δεν τα καταλαβαίνω πως θα συμμετάσχω και εγώ στην συζήτησή και έτσι σιγά-σιγά έμαθε την γλώσσα της είπε και την αλήθεια ότι έμεναν σε αντίσκηνα και το σπίτι είναι νοικιασμένο, δούλεψαν όμως πήραν οικόπεδο και φτιάξανε το δικό τους σπίτι, έτσι και εμείς γεννηθήκαμε εδώ γέννημα θρέμμα Έλληνες, η ταυτότητα μας γράφει χριστιανοί ορθόδοξοι Έλληνες όχι Ρουμάνοι ούτε Βλάχοι.

ΕΡΩΤ. Την ονομασία ρουντάρηδες από που την πήρατε;

ΑΠ. Η γιαγιά μου έλεγε την λέξη ρουντάρηδες και εννοούσε εμάς που ξέρουμε και τα Ρουμάνικα και τα βλάχικα οι ίδιοι οι μεγάλοι βγάλανε την λέξη γιατί υπάρχουν πολλές φυλές όπως Γύφτοι ,τσιγγάνοι που μιλάνε άλλες γλώσσες.

ΕΡΩΤ. Την ονομασία Τσιτσάρηδες την έχεις ακούσει;

ΑΠ. Αυτοί είναι οι γνήσιοι Βλάχοι που λίγες λέξεις μοιάζουν και καταλαβαινόμαστε αλλά όχι καλά και λέγαμε αυτός μιλάει τσιτσιριάστι δηλαδή μπορεί κάπως και μας καταλαβαίνει.

ΕΡΩΤ. Θυμάσαι μήπως κάποια παραμύθια ή ιστορίες που σας έλεγαν οι παππούδες;

ΑΠ. Δεν θυμάμαι πολύ καλά αλλά ο πατέρας μου μας έλεγε πολλά παραμύθια τα οποία ήταν Ελληνικά και τα έλεγε στα δικά μας.

ΕΡΩΤ. Κάποια παραμύθια που είναι μόνο δικά σας;

ΑΠ. Ναι θυμάμαι ένα με την βασιλοπούλα να σας πω. Ήταν λέει μια φορά και ένα καιρό ένα μαγικό ζευγάρι που μεταμορφωνόντουσαν σε φίδια το οποίο γέννησαν μια κοπέλα που ήταν πανέμορφη. Την κοπέλα θέλησαν πολλοί άντρες να την παντρευτούν αλλά κανένας δεν μπόρεσε να περάσει τις τρεις δοκιμασίες που έβαζαν οι γονείς της στους υποψήφιους γαμπρούς. Οι δοκιμασίες ήταν η πρώτη να βγάλουν από το βουνό ψωμί -ξέρετε στα παραμύθια πάντα υπέρβαλαν- η δεύτερη σε ένα κελάρι γεμάτο με ρεβίθια και φασόλια έπρεπε σε ένα βράδυ να τα διαχωρίσουν και η Τρίτη έπρεπε από τον πάτο της λίμνης να βρουνε το δαχτυλίδι που πετούσε η μητέρα της κοπέλας.

Ένα πριγκιπόπουλο από μια άλλη χώρα που ζούσε σε ένα παλάτι με τριάντα ένα δωμάτια, τα οποία τα τριάντα ήταν ανοιχτά και μόνο ένα ήταν σφραγισμένο, ρωτούσε συνέχεια τον πατέρα βασιλιά γιατί αυτό το δωμάτιό είναι κλειστό πάντα. Η απάντηση του πατέρα ήταν ότι αυτό ήταν το εργαστήριο του και δεν μπαίνει κανένας άλλος εκτός από τον ίδιο.

Ένα βράδυ ο βασιλιάς και η βασίλισσα ήταν καλεσμένοι σε μια δεξίωση ενός άλλου βασιλιά σε άλλη χώρα πρότειναν και στον πρίγκηπα να πάει και αυτός μαζί τους αλλά αρνήθηκε γιατί θα είχε την ευκαιρία να μπει στο κλειστό δωμάτιο.

Έτσι μόλις έφυγαν οι γονείς του πήρε τα κλειδιά και μπήκε στο δωμάτιο, εκεί είδε μια φωτογραφία από μια κοπέλα τόσο όμορφη που το αγόρι λιποθύμησε από την ομορφιά της, όταν γυρίσαν οι γονείς του και τον βρήκαν στο πάτωμα τον ξύπνησαν, τότε αυτός είπε ότι την θέλει για γυναίκα του και δεκαπέντε μέρες δεν έτρωγε, τότε η βασίλισσα έπεισε τον άντρα της να του δώσει την ευχή του να πάει να την βρει.

Ο πρίγκηπας την επόμενη μέρα ξεκίνησε το ταξίδι παίρνοντας μαζί του μόνο ένα καρβέλι ψωμί και στραγάλια. Προχωρώντας έφτασε σε ένα μεγάλο δάσος όπου συνάντησε μια γριά μάγισσα, τότε αυτή τον ρώτησε τι γυρεύει σε εκείνα τα μέρη και αυτός απάντησε ότι θέλει να περάσει το δάσος να βρει την όμορφη κοπέλα.

Η γριά του είπε ότι αυτό είναι πολύ επικίνδυνο και ότι όσοι το προσπάθησαν σκοτώθηκαν. Αυτός της απάντησε ότι θα προσπαθήσει και εκείνη του πρότεινε να περάσει την νύχτα στο

σπίτι της και να ξεκινήσει το πρωί. Όταν ήρθε το πρωί η γριά τον συμβούλεψε στις τρεις μέρες που διαρκεί το ταξίδι να μην κοιμηθεί καθόλου και σε όλη την διάρκεια να λέει πατώ βαμβάκι δεν πατώ μαχαίρι. Πραγματικά ο πρίγκηπας έκανε όλα αυτά και κατάφερε να περάσει το δάσος, στο δρόμο όμως συνάντησε ένα μικρό πουλί πληγωμένο και το βοήθησε να γίνει καλά όπως και μια χήνα και ένα μυρμήγκι αυτά για να τον ευχαριστήσουν του έδωσαν από ένα φτερό και του είπαν οπότε χρειαστεί βοήθεια να φύγει και αυτά θα έρθουν να τον βοηθήσουν.

Τελικά έφτασε το αγόρι στον προορισμό του βρήκε την κοπέλα και της είπε ότι την αγαπάει και ότι θέλει να την κάνει γυναίκα του, αυτή όμως του είπε ότι κινδυνεύει και πρέπει να φύγει γιατί οι γονείς της είναι φίδια και θα τον σκοτώσουν, δεν πρόλαβε να τελειώσει την κουβέντα της και να που ήρθαν οι γονείς της, τότε η κοπέλα που είχε και αυτή μαγικές ικανότητες με ένα χαστούκι μεταμόρφωσε το αγόρι σε τσιμπιδάκι και τον φόρεσε στα μαλλιά της. Η μητέρα της όμως σαν φίδι έπιασε την μυρωδιά του και έτσι αναγκάστηκε να αποκαλυφθεί, του είπαν ότι αν θέλει την κόρη τους για γυναίκα θα πρέπει να περάσει τρεις δοκιμασίες αν δεν τα καταφέρει τότε θα τον σκοτώσουν, αυτός συμφώνησε και ζήτησε να του πουν την πρώτη.

Του είπαν ότι πρέπει να πάει στο απέναντι βουνό και μέχρι το επόμενο πρωί θα πρέπει να φτιάξει τρία καρβέλια ψωμί, αυτός συμφώνησε και έφυγε στο βουνό, όμως αναρωτιόταν πως από τις πέτρες θα βγάλει ψωμί τότε θυμήθηκε το πουλί και φύσηξε το φτερό και πραγματικά ήρθε το πουλί μαζί με άλλα πολλά πουλιά και του είπε να κοιμηθεί αυτός και ως το πρωί θα του έχουν έτοιμα τα ψωμιά - και πραγματικά έτσι έγινε, πήρε τα ψωμιά ο νεαρός πρίγκηπας και τα πήγε στο γονείς της κοπέλας.

Όταν τα είδαν απόρησαν πως μπόρεσε και τα κατάφερε και αμέσως του είπαν να μην χαίρετε γιατί έχει και δεύτερη δοκιμασία και πρέπει στο κελάρι που είναι γεμάτο με φασόλια και ρεβίθια μέσα σε ένα βράδυ να τα διαχωρίσει.

Αυτός συμφώνησε και κατέβηκε στο κελάρι τότε θυμήθηκε το μυρμήγκι που είχε βοηθήσει και φύσηξε το φτερό του και πραγματικά εμφανίστηκε μπροστά του μαζί με χιλιάδες μυρμήγκια, αυτό τον διαβεβαίωσε ότι ενώ αυτός θα κοιμάται αυτά θα κάνουν όλη την δουλειά και το πρωί θα είναι όλα έτοιμα, πραγματικά και έτσι έγινε, όταν το είδαν οι γονείς της κοπέλας δεν το πίστευαν στα μάτια τους, τότε του είπαν και την Τρίτη δοκιμασία.

- *Βλέπεις τούτο το δαχτυλίδι;* είπε η μητέρα, θα το πετάξω στην λίμνη και εσύ πρέπει μέχρι το πρωί να μου το βρεις. Συμφώνησε το παλληκάρι και έφυγε για την λίμνη τότε θυμήθηκε το φτερό της χήνας το φύσηξε και σε λίγο η χήνα ήταν μπροστά του.

- *Τι μπορώ να κάνω για σένα παλληκάρι μου;* του είπε και τότε αυτός της εξήγησε και αυτή του είπε να πέσει για ύπνο και μέχρι το πρωί θα του έχει βρει το δαχτυλίδι.

Το πρωί όταν πήγε το δαχτυλίδι στην μάνα της κοπέλας εκείνη έμεινε έκπληκτη του είπε μπράβο και να περιμένει μέχρι το βράδυ που θα γυρίσει ο άντρας της για να του δώσουν

την ευχή τους. Όμως η κοπέλα του είπε κρυφά ότι δεν πρόκειται να κρατήσουν την υπόσχεση τους και σκοπεύουν να τον σκοτώσουν , έτσι αποφάσισαν να φύγουν μαζί .

Όταν το κατάλαβαν ο πατέρας της κοπέλας τους κυνήγησε αλλά δεν μπόρεσε να τους πιάσει γιατί κάθε φορά που τους πλησίαζε η κοπέλα έκανε μαγικά και μεταμορφωνόντουσαν την μια την σε κλήμα με σταφύλια και την άλλη σε εκκλησία και παπά και έτσι κατάφεραν και έφτασαν στο παλάτι, εκεί όμως όταν ο βασιλιάς αντίκρυσε την κοπέλα θαμπώθηκε από την ομορφιά και την ήθελε για εκείνον και έτσι βάλανε και αυτοί στοίχημα με σπαθιά και άλογα και κέρδισε το αγόρι και ζήσαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα γιατί στα παραμύθια το τέλος πρέπει να είναι ωραίο.

Εικόνα στελεχών για την Αγία Παρασκευή

Μαρία Γκρούγια, Κοινωνική Λειτουργός

Ο οικισμός των Ρομά στην περιοχή της Αγίας Παρασκευής του Δήμου Βόλου υπάρχει σύμφωνα με μαρτυρίες των ηλικιωμένων κατοίκων του από τη δεκαετία του '50. Η «γειτονιά», όπως συνηθίζουν να την αποκαλούν οι ίδιοι οι Ρομά, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ευρύτερης περιοχής, γεγονός που τους βοήθησε στην ένταξή τους σε ικανοποιητικό βαθμό και έχει καθορίσει και τις συνθήκες διαβίωσής τους. Προς αυτή τη κατεύθυνση μας οδηγεί και ένα ακόμη χαρακτηριστικό γνώρισμά τους, που δεν είναι άλλο από την γλώσσα που μιλάνε, και η οποία έχει κοινά στοιχεία με τη βλάχικη διάλεκτο των κατοίκων της περιοχής που είναι κυρίως βλάχοι.

Όσον αφορά τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ομάδας, η οποία θεωρείται μία ευάλωτη κοινωνικά ομάδα, λόγω των γλωσσικών, πολιτισμικών ή άλλων ιδιαιτεροτήτων που έχουν τα άτομα που την αποτελούν, θα λέγαμε πως είναι κυρίως η ελληνική υπηκοότητα, η διαμονή σε σπίτια που καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες γεγονός που τους εξασφαλίζει καλύτερες συνθήκες ζωής. Επίσης είναι δικαιούχοι κοινωνικών επιδομάτων όπως π.χ. Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ), προνοιακών επιδομάτων λόγω θεμάτων υγείας, επιδόματος στέγασης καθότι υπάρχουν οικογένειες νεότερων γενιών που διαμένουν σε ενοικιαζόμενη κατοικία, οικογενειακών επιδομάτων λόγω πολυτεκνίας κ.ά. Μητρική γλώσσα δηλώνουν τα Ρουμανοβλάχικα η οποία είναι επηρεασμένη από τη χώρα καταγωγής τους.

Στο τομέα της εκπαίδευσης, η συγκεκριμένη ομάδα ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό ειδικά σε ότι αφορά τους νέους, συγκριτικά με τους μεγαλύτερους που είναι είτε αναλφάβητοι, είτε έχουν παρακολουθήσει λίγες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου.

Όσον αφορά την απασχόληση αρκετοί εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, σε υπηρεσίες Δημόσιου φορέα με συμβάσεις σε παιδικούς σταθμούς, σε υπηρεσίες καθαριότητας, σε προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας του Ο.Α.Ε.Δ.. Βέβαια υπάρχει και μια μερίδα των ατόμων Ρομά, η οποία μετακινείται ώστε να εξασφαλίσει εργασία. Η μετακίνηση αποτελεί ένα ακόμη κοινωνικό χαρακτηριστικό όπου τους δίνει την δυνατότητα να επισκεφθούν συγγενείς για γάμους και για άλλες τελετές. Η κοινωνική κατάσταση των Ρομά χαρακτηρίζεται από πρόωρο σχηματισμό οικογένειας και γρήγορη ανάληψη οικογενειακών υποχρεώσεων. Στο τομέα της κοινωνικής ασφάλισης αρκετοί είναι ανασφάλιστοι ωστόσο έχουν πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες κυρίως σε δημόσιους φορείς.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της πληθυσμιακής ομάδας των Ρομά στην περιοχή της Αγίας Παρασκευής, τα οποία διαμορφώνουν την άποψη πως υπάρχουν σημάδια βελτίωσης, ωστόσο υπάρχουν ελπίδες για εξέλιξη και ανάπτυξη στη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα.

Παρασκευή Γκάνια, Ψυχολόγος

Οι Ρομά της περιοχής της Αγίας Παρασκευής Βόλου είναι σχετικά ενταγμένοι στην τοπική κοινωνία. Η ενσωμάτωση της βλάχικης διαλέκτου στην γλώσσα τους συνέβαλε θετικά στην επικοινωνία τους με τους κατοίκους της περιοχής που ήταν στην πλειοψηφία τους βλάχοι. Χαρακτηριστική είναι η συμμετοχή τους στο χτίσιμο του δημοτικού σχολείου της περιοχής της Αγίας Παρασκευής (υπάρχει αντίστοιχη φωτο).

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο της εν λόγω ομάδας, οι νέοι άνθρωποι έχουν στην πλειοψηφία τους ολοκληρώσει το δημοτικό σχολείο και μάλιστα κάποιοι από αυτούς και το γυμνάσιο, ενώ οι 18 και άνω επιλέγουν να φοιτήσουν στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας ή στο Εσπερινό Γυμνάσιο. Η τάση αυτή για την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής τουλάχιστον εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με την αναζήτηση θέσεων εργασίας που απαιτούν ως τυπικό προσόν το απολυτήριο Γυμνασίου.

Στην πλειοψηφία τους, όσοι από τους Ρομά εργάζονται απασχολούνται στις υπηρεσίες καθαριότητας του Δήμου Βόλου, σε προγράμματα κοινωφελούς εργασίας του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού. Κάποιοι από αυτούς είναι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων ανακύκλωσης και σκραπ και απασχολούν κυρίως προσωπικό της ίδιας πληθυσμιακής ομάδας.

Γενικά με την πάροδο των χρόνων εγκαταλείπουν την ενασχόληση με εποχιακές εργασίες και το γυρολογικό εμπόριο και στρέφονται σε πιο σταθερές μορφές εργασίας, γεγονός που καταδεικνύει και την σχετική εδραίωση του πληθυσμού στην περιοχή, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν μετακινούμενες ανά την Ελλάδα οικογένειες.

Βιβλιογραφία

- **Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας**, (συλλογικό έργο), «Οι Ρομά στην Ελλάδα», Αθήνα 2002
- **Έξαρχος, Γ. (1996)**, «Αυτοί είναι οι τσιγγάνοι», Αθήνα , Εκδόσεις Γαβριηλίδης.
- **Καρακάνα Έφη**, «Το κατοικείν των Τσιγγάνων, Ο βιο-χώρος και ο κοινωνιο-χώρος των Τσιγγάνων»
- **Λιζουά Ζαν-Πιερ**, «Ρομά-Τσιγγάνοι-Ταξιδευτές-Οι Τσιγγάνοι της Ευρώπης», εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 1999.
- **Μερμικλής Χρήστος**, Πτυχιακή Εργασία: «Μειονοτικές ομάδες και εκπαίδευση: το παράδειγμα των Ρομά στη πόλη του Βόλου», Πανεπιστήμιο Αιγαίου-Μυτιλήνη 2016
- **Παναγόπουλος Συμεών**, Μεταπτυχιακή εργασία: «Η κοινότητα των Ρομά στη περιοχή της Αμαλιάδος. Κοινωνιολογική προσέγγιση των εκδηλώσεων συγκρότησης, εξέλιξης και προοπτικής», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Φλώρινα 2014.
- **Παραλίκας Θεοδόσιος**, Διδακτορική Διατριβή: «Κλινική εθνογραφία μαζί με τους Λαρισαίους Τσιγγάνους», Πανεπιστήμιο Αιγαίου 2016
- **Σουμπενιώτης Δ., Γεωργακόπουλος Ν., κ.α.**, «Οι Τσιγγάνοι του Νομού Λάρισας- Προκαταρκτική Μελέτη για τη Βελτίωση των όρων Διαβίωσης, Τεύχος II, Οι Τσιγγάνοι της συνοικίας Νέα Σμύρνη Λάρισας», Λάρισα Απρίλιος 2003, ΑΕΝΑΛ ΑΕ
- **Δεληγιανίδης Παναγιώτης**, Διδακτορική Διατριβή: «Πληθυσμιακή ανάλυση DNA δεικτών και ιατροδικαστική αξιολόγησή τους», Θεσσαλονίκη 2007.

Το Παράρτημα Ρομά Αγίας Παρασκευής συνδέεται λειτουργικά με το έργο με αριθμό Πράξης ΟΠΣ 5008211 «**Κέντρο Κοινότητας Δήμου Βόλου**». Η Πράξη εντάσσεται στο ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 και **χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
2014 - 2020

Το Κέντρο Κοινότητας χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας 2014-2020

Ευρετήριο

B

Βογιάροι

Άρχοντες στη Ρωσία, τις σλαβικές χώρες και τη Ρουμανία υποτελείς πρίγκηπα στα νεότερα ιστορικά χρόνια8

Δ

Δερμηντζήδες15

K

Καλντεράσα

εθνοτική υποομάδα των Ρομά με βάση το επάγγελμα (χαλκιάδες)8

Κωνσταντζα.....21

M

μησκάρηδες15

Μικρή Αίγυπτος

Παλιότερη ονομασία της περιοχής της Μεθώνης στην Πελοπόννησο.....7

Μολδαβία και Βλαχία

Ενωμένη Παραδουνάβια ηγεμονία πριν την ίδρυση του Ρουμανικού κράτους8

Μπετόλια22

O

οσποδάραι

Ο οσποδάρως, ή οσποδάριος ήταν διοικητικός τίτλος της Οθωμανικής διοίκησης για τη Μολδαβία και τη Βλαχία που δήλωνε τον διοικητή, ηγεμόνα, πρίγκηπα με σχετική αυτονομία, και διατηρήθηκε από τον 15ο ως τις αρχές του 19ου αιώνα[1][2].9

P

Ρομανί Τσιπ

Η γλώσσα των Ρομά.....11

ρουντάρηδες20, 30

Ρουντάρηδες

Ονομασία του Ρουμανόβλαχων Ρομά.

Πιθανά προέρχεται από την κατάταξη στο επάγγελμα του μεταλλωρύχου8
ρουντάραι22

Σ

Σέσκλο

κωμόπολη της Μαγνησίας κοντά στο Βελεστίνο οι κάτοικοι του οποίου έχουν βλάχικη καταγωγή..... 13
περιοχή στο Βελεστίνο της Μαγνησίας στην οποία οι κάτοικοι έχουν βλάχικη ή/και αρβανίτικη καταγωγή.....29

T

Τσιντσάρε

ή Ρουμανοτσιγγάνοι..... 12

Τσιντσάρηδες 15, 22

τσιτσιριάσι.....30

D

Divan

Εθνοσυνέλευση στη Ρουμανία τον 19ο αιώνα8

F

Feudum Acinganorum

Φέουδο με Ρομά δουλοπάροικους στην Κέρκυρα το 13407

M

Mihail Kogălniceanu

Φιλελεύθερος αστός Ρουμάνος πολιτικός του 19ου αιώνα που πρωτοστάτησε για την κατάργηση της δουλείας των Ρομά .8

N

Niccolo da Poggibonsi

Φραγκισκανός Μοναχός ο οποίος το 1255 καταγράφει παρουσία ρομά στην Ευρώπη7

Η γειτονιά της Αγ. Παρασκευής

Στη γειτονιά της Αγίας Παρασκευής στο Βόλο κατοικούν οι Ρουντάρηδες Ρομά της περιοχής που ξεχωρίζουν από τις άλλες τρεις ρόμικες γειτονιές του Βόλου λόγω του διακριτού ρουμανοβλάχικου γλωσσικού ιδιώματος.

Στην έκθεσή μας, παρουσιάζονται τέσσερις συνεντεύξεις κατοίκων της περιοχής (μιας γυναίκας και τριών ανδρών) με θέμα τις κοινές αντιλήψεις περί καταγωγής, εθίμων και παραμυθιών που αφηγούνταν παλιότερα οι γηραιότεροι στους νεότερους.

Στην εισαγωγή, παραθέτουμε και ένα μικρό ιστορικό από έρευνες και εργασίες τρίτων ως μια προσπάθεια σύνθεσης ενός αφηγήματος για την κοινότητα των Ρουντάρηδων ή Ντερμετζήδων του Βόλου.

ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ

Κοινοφελής Επιχείρηση ΚΕΚΠΑ-ΔΙΕΚ

Προύσης 22-26, 38446, Βόλος

Τηλέφωνα: 24210-29908, 63374

planning@kekpa.gr

www.kekpa.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
2014 - 2020

Το Κέντρο Κοινότητας χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας 2014-2020